

Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών
Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
Εργαστήριο Τουρκικών και Ευρασιατικών Μελετών

ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Τόμος 5, Τεύχος 1
Ιανουάριος 2022

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

**ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΕΥΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ**

Τόμος 5, Τεύχος 1 - Ιανουάριος 2022

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ Κ'
ΕΥΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ**

Turkish & Eurasian Studies Lab

Лаборатория Турецких и Евразийских исследований

Laboratoire d'études turques et eurasiatiques

مختبر الدراسات التركية و الأوروآسيوية

Forschungszentrum für türkische und eurasische Studien

Türk ve Avrasya Araştırmaları Laboratuvarı

Εργαστήριο Τουριστικών και Ευρασιατικών Μελετών
«Τετράδια Τουριστικών και Ευρασιατικών Μελετών»
Πειραιάς, 2023.

Όλα τα δικαιώματα μετάφρασης, αναπαραγωγής και προσαρμογής
κατοχυρωμένα για όλες τις χώρες του κόσμου.

Copyright © Εργαστήριο Τουριστικών και Ευρασιατικών Μελετών.
ISSN : 2585-3732

Ομάδα Σύνταξης

Φοιτήτριες και φοιτητές του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών (Δ.Ε.Σ.) του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Ντιάνα Αντωνιά, Ίριδα Λαμπροπούλου.

Επιστημονική Επιτροπή

Καθηγητής Άγγελος Κότιος, Καθηγήτρια Μαίρη Μπόση, Δρ. Αναΐτ Ναλμπαντιάν, Υπ. Διδάκτωρ Δημήτριος Ναλμπάντης, Υπ. Διδάκτωρ Αλεξάνδρα Νικοπούλου, Αναπληρωτής Καθηγητής Σπύρος Ρουκανάς, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής Νικόλαος Ραπτόπουλος, Δρ. Στέλιος Σωτηρίου, Δρ. Μάρκος Τρούλης.

Επικουρική Ομάδα Επιστημονικής Επιμέλειας

MSc Σταύρος Δελαβίνιας, LLM Χρήστος Μουρδοκουότας, MSc Γιούρι Μπίλεν, MSc Μαρκάρ Σανγκογιάν.

Φιλολογική Διόρθωση και Επιμέλεια

Αλεξάνδρα Νικοπούλου, Ευαγγελία Καρατσώλη, Ευανθία Ηλιάδη Βαγενά, Νικόλαος Ραπτόπουλος.

Συντονισμός Ομάδων Έρευνας

Γεωργία Γιολάντα Τρουμπούκη

Υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων

Ευανθία Ηλιάδη Βαγενά

Ακαδημαϊκή Διεύθυνση

Δρ. Νικόλαος Ραπτόπουλος, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής

Copyright © Εργαστήριο Τουριστικών και Ευρασιατικών Μελετών.
Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Εργαστήριο Τουριστικών και Ευρασιατικών Μελετών
Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών
Ανδρούτσου 150, Τ.Κ. 185 34, Πειραιάς
E-mail: etem.des@gmail.com, etem@unipi.gr
<http://etem.unipi.gr>

**ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΕΥΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ**

Τόμος 5, Τεύχος 1 – Ιανουάριος 2022

Σχετικά με το Εργαστήριο Τουρκικών και Ευρασιατικών Μελετών

Το Εργαστήριο Τουρκικών και Ευρασιατικών Μελετών (Ε.Τ.Ε.Μ.) είναι ερευνητικός θεσμός του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών (Δ.Ε.Σ.) της Σχολής Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Έχει ως αποστολή του να αποτελέσει έναν έγκυρο επιστημονικό φορέα παραγωγής πρωτογενούς έρευνας, μελέτης, και ανάπτυξης της επιστημονικής γνώσης, καθώς και κάλυψης εκπαιδευτικών και ερευνητικών αναγκών σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, τόσο του Τμήματος Δ.Ε.Σ. όσο και του οικείου Πανεπιστημίου, γενικότερα.

Το αντικείμενο του Ε.Τ.Ε.Μ. είναι η καλλιέργεια και εμβάθυνση στις Τουρκικές και Ευρασιατικές Μελέτες με έμφαση στη μελέτη των χωρών της περιοχής από τη σκοπιά των Διεθνών Σχέσεων και ειδικότερα της Διεθνούς Πολιτικής και Ασφάλειας, της Στρατηγικής, των Διεθνών Περιφερειακών Θεσμών και της Διεθνούς Οικονομίας.

Για τους σκοπούς αυτούς, το Ε.Τ.Ε.Μ. διαθέτει ομάδες έρευνας, οι οποίες απαρτίζονται από προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, καθώς και μέλη Δ.Ε.Π., προκειμένου να επιτευχθεί η συστηματική καταγραφή, μελέτη και ανάλυση των τρεχουσών πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων στην Τουρκία και τον ευρασιατικό χώρο. Οι εργασίες των ομάδων επιδιώκουν να συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της τουρκικής και ευρασιατικής πραγματικότητας και την ανάπτυξη των ερευνών γύρω από τα παραπάνω θέματα.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, τα μέλη της Ομάδας παρακολουθούν την επικαιρότητα, την καταγράφουν, τη συζητούν και την αναλύουν βάσει επιστημονικών μεθόδων και εργαλείων έρευνας που παρέχονται από τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές επιστήμες. Καρπός αυτών των εργασιών είναι μια σειρά από εκδοτικές προσπάθειες γύρω από επίκαιρα θέματα της Τουρκίας και της Ευρασίας.

Η διεύθυνση, οι συνεργάτες και οι δόκιμοι ερευνητές/φοιτητές συμμετέχουν αμοιβαία και σε εθελοντική βάση στις επιστημονικές δραστηριότητες του Εργαστηρίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΘΡΑ

**ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ
ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΩΝ Η.Π.Α. ΑΠΟ ΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ ΚΑΙ
Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ.**

ΙΡΙΔΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

σελ. 1

**Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ.
ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΤΑΛΙΜΠΑΝ ΩΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΣΦΑΙΡΑΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ.**

ΝΤΙΑΝΑ ΑΝΤΟΝΙΑΝ

σελ. 23

ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΔΡΩΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΩΝ Η.Π.Α. ΑΠΟ ΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ

ΙΡΙΔΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

Μέλος της Ομάδας Έρευνας Κεντρικής Ασίας και Ρωσίας

Η ανάλυση αποσκοπεί στη διερεύνηση της στρατηγικής νομιμοποίησης καθεστώτος που ακολουθούν περιφερειακοί δρώντες της Ευρασίας, όπως η Κίνα, το Πακιστάν, το Ιράν και η Ρωσία, απέναντι στους Ταλιμπάν. Η αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν, η κατάληψη της Καμπούλ, και το κενό ισχύος που προκλήθηκε στην περιοχή, δημιούργησαν μια σειρά από απειλές για τους περιφερειακούς δρώντες, αλλά και ευκαιρίες, τις οποίες οι ίδιοι κλήθηκαν να διαχειριστούν. Η ανάλυση εξετάζει τις συγκεκριμένες απειλές και ευκαιρίες, σε συνάρτηση με τα επιμέρους συμφέροντα που επιδιώκουν οι τέσσερις κυρίαρχοι περιφερειακοί δρώντες, και τα οποία τους ωθούν προς την υιοθέτηση μίας στρατηγικής νομιμοποίησης του καθεστώτος των Ταλιμπάν. Για την εξέταση του συγκεκριμένου ζητήματος χρησιμοποιούνται τα εργαλεία της Νεορεαλιστικής Θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων. Θα αναλυθεί η σημασία του συμφέροντος ως κινητήριας δύναμης της δράσης των περιφερειακών δρώντων της Ευρασίας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις νομιμοποιητικές προσπάθειες εκ μέρους των τελευταίων. Για τους σκοπούς της ανάλυσης, θα γίνει χρήση τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών δεδομένων. Από τα συμπεράσματα καταδεικνύεται ότι οι περιφερειακοί δρώντες εξωθήθηκαν σε προσπάθειες νομιμοποίησης του νέου καθεστώτος των Ταλιμπάν στην Καμπούλ.

***Λέξεις κλειδιά:** Στρατηγική Νομιμοποίησης Καθεστώτος, Ανασφάλεια, Κίνα, Ρωσία, Πακιστάν, Ιράν, Αφγανιστάν.*

Στις 14 Απριλίου 2021, ο Αμερικανός Πρόεδρος Τζο Μπάιντεν προανήγγελε το τέλος της εικοσαετούς παρουσίας των Η.Π.Α. στο Αφγανιστάν, και την εκκένωση της χώρας από τις αμερικανικές στρατιωτικές δυνάμεις, η οποία επρόκειτο να ολοκληρωθεί μέχρι την

ημερομηνία της εικοστής επετείου της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001¹. Στη διάρκεια των μηνών που ακολούθησαν την ανακοίνωση της απόφασης των Η.Π.Α., οι Ταλιμπάν κατόρθωσαν μέσα από μια σειρά επιθέσεων να θέσουν υπό τον έλεγχό τους μεγάλο μέρος της χώρας, με αποκορύφωμα την πλήρη κατάληψη της πρωτεύουσας Καμπούλ στις 16 Αυγούστου. Υπό το φως της δυσμενούς συνθήκης που προέκυψε ως απόρροια της άτακτης απομάκρυνσης των δυτικών δυνάμεων από το Αφγανιστάν και της επανόδου των Ταλιμπάν στην εξουσία, χιλιάδες Αφγανοί πολίτες και ξένοι διπλωμάτες άρχισαν να εγκαταλείπουν τη χώρα². Ταυτόχρονα, οι έντονες αυτές ανακατατάξεις προσέφεραν την ευκαιρία σε τρομοκρατικές οργανώσεις να ενδυναμώσουν την παρουσία και τη δράση τους. Είναι ενδεικτικό ότι μόλις λίγες μέρες μετά την κατάληψη της Καμπούλ, στις 26 Αυγούστου, σημειώθηκε βομβιστική επίθεση στο αεροδρόμιο της αφγανικής πρωτεύουσας, την ευθύνη για την οποία ανέλαβε η τρομοκρατική οργάνωση I.S.I.S.-K, το παράρτημα του «Ισλαμικού Κράτους» (I.K.) στην επαρχία Χορασάν του Αφγανιστάν. Το γεγονός αυτό ενέτεινε περαιτέρω την ανασφάλεια που είχε προκαλέσει στους περιφερειακούς δρώντες η αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων από την περιοχή³.

Κατά τη διάρκεια αυτών των εξελίξεων, τα γειτονικά κράτη εξέφρασαν ιδιαίτερη ανησυχία για τη διάχυση της κρίσης πέρα από τα σύνορα του Αφγανιστάν, όπως επίσης και γύρω από τις επιπτώσεις στις οποίες θα μπορούσε να έχει για την ασφάλεια των ιδίων. Παράλληλα, σημαντικοί περιφερειακοί δρώντες, όπως η Κίνα, η Ρωσία, το Πακιστάν και το Ιράν, προχώρησαν στον επαναπροσδιορισμό των σχέσεών τους με τη νέα κυβέρνηση της Καμπούλ, προχωρώντας στην προσφορά οικονομικής ενίσχυσης και επενδύσεων για την ανοικοδόμηση της χώρας. Την ίδια περίοδο διεξήχθησαν αρκετές στρατιωτικές ασκήσεις στα σύνορα της Κεντρικής Ασίας με το Αφγανιστάν, όπου συμμετείχαν και οι μεγάλοι περιφερειακοί δρώντες, γεγονός ενδεικτικό της ανασφάλειας που προκάλεσε

---

¹ *Επίσημος ιστότοπος του Λευκού Οίκου*, «Remarks by President Biden on the Way Forward in Afghanistan», 14 Απριλίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 27 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/04/14/remarks-by-president-biden-on-the-way-forward-in-afghanistan/>.

² *The Visual Journalism Team*, «How the Taliban stormed across Afghanistan in ten days», *BBC News*, 16 Αυγούστου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.bbc.com/news/world-58232525>.

³ *Sayed Ziarmal Hashemi, Rahim Faiez, Lolita C. Baldor και Joseph Krauss*, «Kabul airport attack kills 60 Afghans, 13 US troops», *Associated Press*, 27 Αυγούστου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://apnews.com/article/europe-france-evacuations-kabul-9e457201e5bbe75a4eb1901fedeee7a1>.

η αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων⁴. Ακόμη, τις 17 Νοεμβρίου, πραγματοποιήθηκε Σύνοδος Κορυφής στο πλαίσιο του *Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης* (Ο.Σ.Σ.), κατά την οποία τέθηκε το ζήτημα της ανάγκης στήριξης της νέας κυβέρνησης της Καμπούλ με ανοιχτό το ενδεχόμενο αναγνώρισης του νέου καθεστώτος, υπό τον όρο ότι επρόκειτο να προβεί σε ορισμένες μεταρρυθμίσεις⁵. Λαμβάνοντας υπόψιν τα παραπάνω, παρατηρείται ότι, παρά την ανασφάλεια που ενδεχομένως αισθάνονται μετά την απόσυρση των αμερικανικών στρατευμάτων από το έδαφος του Αφγανιστάν, τα κράτη της άμεσης περιφέρειας έχουν προσπαθήσει, να εφαρμόσουν μία στρατηγική νομιμοποίησης (regime legitimation strategy) απέναντι στο καθεστώς των Ταλιμπάν.

Με βάση όσα αναφέρονται παραπάνω προκύπτει το ακόλουθο βασικό ερώτημα: ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν τους περιφερειακούς δρώντες να επιλέξουν μία στρατηγική νομιμοποίησης καθεστώτος απέναντι στους Ταλιμπάν; Προς διερεύνηση του συγκεκριμένου ερωτήματος, στην παρούσα ανάλυση θα χρησιμοποιηθούν τα θεωρητικά εργαλεία της ρεαλιστικής σχολής σκέψης των διεθνών σχέσεων, και πιο συγκεκριμένα αυτά του Νεορεαλισμού. Ειδικότερα, με βάση τις παραδοχές της εν λόγω θεωρίας, στο άναρχο διεθνές σύστημα τα κράτη λειτουργούν ως ορθολογικοί δρώντες. Με αυτόν τον τρόπο αναζητούν τα μέσα που εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους, και, πρωτίστως, το βασικότερο εξ αυτών, το οποίο συνίσταται στην εξασφάλιση της επιβίωσης και της μείωσης της ανασφάλειάς τους. Ακόμη, οι υποστηρικτές της ίδιας θεωρίας επισημαίνουν ότι αποσκοπώντας στην ικανοποίηση των συμφερόντων τους, οι κυρίαρχοι δρώντες τείνουν να αξιοποιούν τα παράθυρα ευκαιρίας που παρουσιάζονται στο διεθνές σύστημα⁶. Σύμφωνα με τους νεορεαλιστές, η έννοια της ασφάλειας προσδιορίζεται κυρίως με όρους «εθνικής» ασφάλειας, ενώ η ανασφάλεια συνδέεται με το πλήθος απειλών που προκύπτουν από την άναρχη δομή του διεθνούς συστήματος⁷. Αντίστοιχα, οι κυρίαρχοι δρώντες της περιφέρειας του Αφγανιστάν προσπαθούν, με βάση τα συμφέροντά τους, να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες και να αντιμετωπίσουν τις απειλές που

---

⁴ John Stonestreet, «Russia starts military drills in Tajikistan -I'fax quoting officials», *Reuters*, 17 Αυγούστου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/russia-starts-military-drills-tajikistan-ifax-quoting-officials-2021-08-17/>.

⁵ Peter Graff, «Regional powers at summit demand U.S. fund Afghan aid», *Reuters*, 17 Αυγούστου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/regional-powers-summit-demand-us-fund-afghan-aid-2021-09-17/>.

⁶ Kenneth Waltz, *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής* (Αθήνα: Ποιότητα, 2011), 12-17.

⁷ Waltz, *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής*, 221-244.

συνεπάγεται η αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από την περιοχή. Για το λόγο αυτό, στρέφονται προς την υιοθέτηση μίας στρατηγικής νομιμοποίησης του καθεστώτος των Ταλιμπάν, η οποία έχει αποδέκτες όχι μόνο στο εσωτερικό των ίδιων των κρατών, αλλά και στο διεθνές σύστημα.

Ως εσωτερική και διεθνής νομιμοποίηση ορίζεται η διαδικασία μέσω της οποίας ένα καθεστώς επιδιώκει να αποκτήσει υποστήριξη, καλλιεργώντας και διατηρώντας την ιδέα ότι το υπάρχον θεσμικό σύστημα είναι το πλέον κατάλληλο για την εξυπηρέτηση των αναγκών της κοινωνίας. Η στρατηγική νομιμοποίησης αναφέρεται στα εργαλεία που χρησιμοποιούνται με στόχο τη διατήρηση ενός καθεστώτος στην εξουσία, ιδίως σε περιόδους κρίσεως. Επομένως, αποτελεί ουσιώδες κριτήριο με βάση το οποίο προσδιορίζεται το πόσο ευάλωτο είναι το εν λόγω καθεστώς σε εσωτερικές κρίσεις και εξωτερικές πιέσεις, γεγονός το οποίο έχει, ενδεχομένως, επίδραση και στην ευρύτερη περιφέρεια του κράτους⁸. Η στρατηγική νομιμοποίησης μπορεί να υιοθετηθεί από το ίδιο το καθεστώς. Παράλληλα, στηριζόμενοι στη χρήση διαφορετικών μέσων, άλλοι κυρίαρχοι δρώντες είναι σε θέση να επιδιώξουν την εξωτερική νομιμοποίηση της ομάδας που διεκδικεί την εξουσία, προσφέροντας ηθική, υλική, πολιτική, ή και στρατιωτική στήριξη. Ακόμη, ως κυβέρνηση μη νομιμοποιημένων δρώντων δύναται να οριστεί η προσπάθεια μιας ομάδας που επιδιώκει να καταλάβει την εξουσία, επιβάλλοντας ένα συγκεκριμένο πολιτικό καθεστώς στους πληθυσμούς που βρίσκονται στις περιοχές υπό τον έλεγχό της⁹. Στην υπό εξέταση περίπτωση, τα κράτη της περιφέρειας επιδιώκουν να εφαρμόσουν μία στρατηγική νομιμοποίησης απέναντι στους Ταλιμπάν, προσβλέποντας στην εξασφάλιση της αναγνώρισης του καθεστώτος σε διεθνές επίπεδο, με στόχο την εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων.

Βάσει των ανωτέρω, η υπόθεση εργασίας της παρούσας ανάλυσης διατυπώνεται ως εξής: *«Το εθνικό συμφέρον των κυρίαρχων περιφερειακών δρώντων δύναται να οδηγήσει στην υιοθέτηση μίας στρατηγικής νομιμοποίησης καθεστώτος απέναντι σε μία κυβέρνηση μη νομιμοποιημένων δρώντων.»*

Για τους σκοπούς της ανάλυσης θα χρησιμοποιηθεί η επαγωγική μέθοδος. Ειδικότερα, θα δοθεί έμφαση στην περιπτωσιολογική μελέτη της

---

⁸ Marcus Tannenber, Michael Bernhard, Johannes Gershewski, Anna Lührmann και Christian Von Soest, «Claiming the right to rule: regime legitimation strategies from 1900 to 2019», *European Political Science Review* 13, no. 1 (Δεκέμβριος 2020): 78-80.

⁹ Niels Terpstra, «Rebel governance, rebel legitimacy, and external intervention: assessing three phases of Taliban rule in Afghanistan», *Small Wars & Insurgencies* 31, no. 6 (Μάιος 2020): 1143-1173.

αντίδρασης των περιφερειακών κρατικών δρώντων μετά την ανακατάληψη του Αφγανιστάν από τους Ταλιμπάν στις 16 Αυγούστου στον απόηχο της αποχώρησης των αμερικανικών στρατευμάτων, μέχρι και το Νοέμβριο 2021. Σκοπός είναι να εξαχθούν γενικά συμπεράσματα γύρω από τη στρατηγική νομιμοποίησης ενός καθεστώτος που δεν χαίρει αυτής, με γνώμονα την εξυπηρέτηση επιμέρους κρατικών συμφερόντων. Η ανάλυση εστιάζει στις ενέργειες τεσσάρων κρατικών δρώντων: της Ρωσίας, της Κίνας, του Ιράν και του Πακιστάν, επιχειρώντας να ερμηνεύσει τη στάση τους απέναντι στη νέα κυβέρνηση της Καμπούλ.

Στο πλαίσιο της έρευνας έγινε χρήση ποιοτικών, αλλά και ποσοτικών στοιχείων (οικονομικά στοιχεία και δείκτες, όπως για παράδειγμα ο όγκος του διμερούς εμπορίου του Αφγανιστάν με τους περιφερειακούς δρώντες που εξετάζονται κ.ά.). Ταυτόχρονα, για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, θα αντληθούν πληροφορίες από αναλύσεις Ινστιτούτων και Κέντρων Μελετών, επιστημονικά άρθρα και βιβλία σχετικά με το φαινόμενο της νομιμοποίησης μίας κυβέρνησης μη νομιμοποιημένων δρώντων, καθώς και των θέσεων και των συμφερόντων των κύριων περιφερειακών δυνάμεων, ενώ θα συμπεριληφθούν επιπλέον βιβλιογραφικές αναφορές σε επίσημες ανακοινώσεις, συνεντεύξεις Τύπου, δελτία Τύπου και ανταποκρίσεις από ειδησεογραφικά πρακτορεία γύρω από τις κυριότερες εξελίξεις που έχουν λάβει χώρα από την απομάκρυνση των αμερικανικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν και εξής.

Η δομή που ακολουθεί η ανάλυση είναι η εξής: Αρχικά, επιχειρείται η σύντομη σκιαγράφηση των θέσεων και των αντιδράσεων των κυβερνήσεων της Κίνας, του Πακιστάν, του Ιράν και της Ρωσίας ως προς την κατάληψη της Καμπούλ από τους Ταλιμπάν. Εν συνεχεία, εξετάζεται η στάση των παραπάνω δρώντων και η στρατηγική που ακολουθούν σε διμερές και πολυμερές επίπεδο. Έπειτα, αναλύεται η έννοια της στρατηγικής νομιμοποίησης καθεστώτος, καθώς και η εφαρμογή της στην περίπτωση της προσπάθειας νομιμοποίησης των Ταλιμπάν από τα κράτη της περιφέρειας του Αφγανιστάν. Τέλος, καταγράφονται τα συμπεράσματα της μελέτης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η παρούσα ανάλυση θα μπορούσε να φανεί χρήσιμη σε ερευνητές που θα επιχειρήσουν να μελετήσουν στο μέλλον τα συμφέροντα, αλλά και τον τρόπο αλληλεπίδρασης μεταξύ των περιφερειακών δρώντων στην Ευρασία και τη Μέση Ανατολή υπό το πρίσμα των διαφόρων απειλών και ευκαιριών που προκύπτουν στα εν λόγω υποσυστήματα, καθώς επίσης και τον τρόπο με τον οποίο οι δρώντες μίας περιφέρειας όπου δημιουργείται ένα κενό ισχύος επιλέγουν να προσεγγίσουν και να

παράσχουν νομιμοποίηση σε μια νεοσύστατη κυβέρνηση, το μέλλον της οποίας είναι στενά συνδεδεμένο με την εκπλήρωση των συμφερόντων τους.

1. Η στρατηγική νομιμοποίησης καθεστώτος

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να αναλυθούν περαιτέρω η έννοια της στρατηγικής νομιμοποίησης ενός καθεστώτος, οι μορφές τις οποίες μπορεί να λάβει η εν λόγω νομιμοποίηση, καθώς και η σημασία της εμπλοκής ισχυρών εξωτερικών δρώντων σε αυτή. Αρχικά, η στρατηγική νομιμοποίησης καθεστώτος αναφέρεται στα μέσα τα οποία αξιοποιούνται με στόχο να αποκτήσει ένα καθεστώς νομιμότητα, δηλαδή να καλλιεργήσει τη γενικότερη αντίληψη ότι οι ενέργειές του είναι θεμιτές, κατάλληλες, αποτελεσματικές και συμβατές με το υπάρχον σύστημα αξιών και κανόνων¹⁰. Μία ομάδα μη νομιμοποιημένων δρώντων δεν είναι δυνατόν να αντλήσει νομιμότητα μόνο μέσω της χρήσης βίας, αλλά χρειάζεται, επίσης, να δικαιολογήσει την ατζέντα που προωθεί, και να εξασφαλίσει υλική και ηθική υποστήριξη, τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό¹¹. Βάσει αυτών των στοιχείων, η νομιμοποίηση δύναται να διακριθεί σε ηθική και πραγματιστική¹². Πιο συγκεκριμένα, η ηθική νομιμοποίηση αφορά την πρόταξη ηθικών κανόνων, αξιών, παραδόσεων, καθώς και κοινών πολιτικών και κοινωνικοοικονομικών βλέψεων, και ενεργοποιείται συνήθως στο πλαίσιο εναντίωσης σε μία άλλη θρησκεία ή εθνικότητα. Παράλληλα, η συγκεκριμένη μορφή νομιμοποίησης μπορεί να είναι ιδιαίτερα έντονη, λόγω της παρουσίας ενός κοινώς αποδεκτού εξωτερικού εχθρού¹³. Από την άλλη πλευρά, η πραγματιστική νομιμοποίηση σχετίζεται, κυρίως, με την αποτελεσματικότητα ενός καθεστώτος και τη δυνατότητά του να προσφέρει ασφάλεια, σταθερότητα και διάφορες βασικές παροχές, ενώ γενικότερα βασίζεται σε μία λογική *quid pro quo*¹⁴.

Ισχυροί εξωτερικοί δρώντες μπορούν να επηρεάσουν δυναμικά την προσπάθεια νομιμοποίησης μίας ομάδας μη νομιμοποιημένων δρώντων προσφέροντας τους ηθική, πολιτική, υλική ή και στρατιωτική συνδρομή.

---

¹⁰ Marcus Tannenberg, Michael Bernhard, Johannes Gerszewski, Anna Lührmann και Christian Von Soest «Claiming the right to rule: regime legitimation strategies from 1900 to 2019», 77-94.

¹¹ Isabelle Duyvesteyn, «Rebels & Legitimacy; An Introduction», *Small Wars & Insurgencies* 28, 4-5 (Ιούλιος 2017): 669-685..

¹² Niels, «Rebel governance, rebel legitimacy, and external intervention: assessing three phases of Taliban rule in Afghanistan», 1143-1173.

¹³ Duyvesteyn, «Rebels & Legitimacy; An Introduction», 669-685.

¹⁴ Niels, «Rebel governance, rebel legitimacy, and external intervention: assessing three phases of Taliban rule in Afghanistan», 1143-1173.

Κατ' αυτό τον τρόπο δύνανται να ενισχύσουν τόσο την εσωτερική¹⁵ όσο και την εξωτερική νομιμοποίησή της, δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο η ομάδα αυτή γίνεται αντιληπτή στη διεθνή κοινότητα¹⁶. Στην προσπάθειά τους να διαχειριστούν σύγχρονες απειλές, όπως το Ι.Κ., οι κυρίαρχοι δρώντες του διεθνούς συστήματος τείνουν να προσφέρουν νομιμοποίηση σε μη νομιμοποιημένους δρώντες, οι οποίοι προτίθενται να συνεργαστούν μαζί τους¹⁷. Η αλληλεπίδραση της διεθνούς κοινότητας με τους εν λόγω δρώντες μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα για την εξασφάλιση και της εσωτερικής τους νομιμοποίησης. Παρόλα αυτά, πρέπει να σημειωθεί ότι για να επέλθει η επίσημη αναγνώριση, οι μη νομιμοποιημένοι δρώντες καλούνται να επιδείξουν μετριοπάθεια και να προβούν σε μεταρρυθμίσεις με τις οποίες δεν είναι βέβαιο ότι θα συμφωνήσουν οι εσωτερικοί υποστηρικτές τους¹⁸.

2. Οι ανακατατάξεις στο εσωτερικό του Αφγανιστάν

Μετά την επάνοδο των Ταλιμπάν στην εξουσία τον Αύγουστο του 2021, έχουν συντελεστεί ορισμένες αξιοσημείωτες αλλαγές στο εσωτερικό του Αφγανιστάν, τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Αρχικά, η χώρα βρίσκεται αντιμέτωπη με μία ανθρωπιστική κρίση, η οποία έχει επιδεινωθεί αισθητά ως αποτέλεσμα της δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων (assets) της αφγανικής κεντρικής τράπεζας εκ μέρους των Η.Π.Α., και της διακοπής της παροχής εξωτερικής βοήθειας, η οποία αποτελούσε το 75% του συνολικού προϋπολογισμού της χώρας¹⁹. Η εν λόγω πηγή χρηματοδότησης αποκαταστάθηκε εν μέρει μόλις στις 22 Δεκεμβρίου 2021²⁰.

Ακόμη, όσον αφορά στο θέμα της ασφάλειας, οι διαρκείς επιθέσεις του ISIS-K αποτελούν σημαντική απειλή για τον αφγανικό λαό, αλλά και για τους Ταλιμπάν οι οποίοι είχαν αναλάβει ως βασική τους δέσμευση την

---

¹⁵ Klaus Schlichte και Ulrich Schneckener «Armed Groups and the Politics of Legitimacy», *Civil Wars*, 17, no. 4 (Φεβρουάριος 2016): 409-424.

¹⁶ Niels, «Rebel governance, rebel legitimacy, and external intervention: assessing three phases of Taliban rule in Afghanistan», 1143-1173.

¹⁷ Sukanya Podder, «Understanding the Legitimacy of Armed Groups: A Relational Perspective», *Small Wars & Insurgencies* 28,4-5, (Ιούλιος 2017): 686-708.

¹⁸ Schlichte και Schneckener, «Armed Groups and the Politics of Legitimacy», 409-424

¹⁹ Mujib Mashal, «Afghanistan Needs Billions in Aid Even After a Peace Deal, World Bank Says», *The New York Times*, 5 Δεκεμβρίου 2019, τελευταία πρόσβαση: 4 Φεβρουαρίου 2022, <https://www.nytimes.com/2019/12/05/world/asia/afghanistan-aid-world-bank.html>.

²⁰ *Al Jazeera*, «US issues 'broad authorizations' to enable aid to Afghanistan», 22 Δεκεμβρίου 2022, τελευταία πρόσβαση: 4 Ιανουαρίου 2022, <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/22/us-issues-broad-authorisations-to-enable-aid-to-afghanistan>.

παροχή ασφάλειας στον πληθυσμό²¹. Κατά τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου, επίσης, σχηματίστηκε μία προσωρινή κυβέρνηση αποτελούμενη αποκλειστικά από μέλη των Ταλιμπάν, η οποία αργότερα εμπλουτίστηκε με τη συμμετοχή ορισμένων εκπροσώπων μειονοτικών ομάδων της χώρας²². Μολονότι η νέα ηγεσία εμφανίστηκε αρχικά να είναι διατεθειμένη να σεβαστεί τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και τα δικαιώματα των γυναικών και των μειονοτήτων στο πλαίσιο του Ισλαμικού Νόμου²³, το σύνολο των βιαιοπραγιών και οι ποικίλες μορφές της έντονης καταστολής που εφαρμόστηκαν κατά διαδηλωτών, αντιφρονούντων και δημοσιογράφων, σύντομα διέψευσαν τις προσδοκίες που είχαν καλλιεργηθεί²⁴.

3. Αντιδράσεις περιφερειακών κρατικών δρώντων

3.1. Κίνα

Η Κίνα μοιράζεται με το Αφγανιστάν κοινά σύνορα έκτασης μόλις 76 χλμ.. Παρόλα αυτά το ενδιαφέρον για τις εξελίξεις στη γείτονα χώρα βρισκόταν χαμηλά στις προτεραιότητες του Πεκίνου μέχρι και το 2012. Μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και την εγκατάσταση των αμερικανικών δυνάμεων σε Αφγανιστάν και Κεντρική Ασία, η Κίνα συνέχισε να ακολουθεί μία ουδέτερη στάση. Η προσέγγιση του Πεκίνου άρχισε να μεταβάλλεται κατά την τελευταία δεκαετία, οπότε και ανέλαβε το ρόλο διαμεσολαβητή μεταξύ της αφγανικής κυβέρνησης και των Ταλιμπάν²⁵. Αυτή η αλλαγή είχε ως αποτέλεσμα τη συχνή ανταλλαγή επισκέψεων Κινέζων αξιωματούχων και εκπροσώπων των Ταλιμπάν²⁶.

²¹ *Al Jazeera*, «Deadly blasts hit Afghan capital Kabul», 10 Δεκεμβρίου 2022, τελευταία πρόσβαση: 4 Φεβρουαρίου 2022, <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/10/bomb-blast-kills-two-civilians-on-minibus-in-afghanistans-kabul>.

²² Ibraheem Bahiss, «Afghanistan's Taliban Expand Their Interim Government», *International Crisis Group*, 28 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 4 Φεβρουαρίου 2022, <https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/afghanistan/afghanistans-taliban-expand-their-interim-government>.

²³ *Reuters*, «Taliban pledge peace and women's rights under Islam as they strike conciliatory tone», 18 Αυγούστου 2021, τελευταία πρόσβαση: 5 Φεβρουαρίου 2022, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/evacuation-flights-resume-kabul-airport-biden-defends-us-withdrawal-2021-08-17/>.

²⁴ Kathy Gannon, «UN raises alarm on Taliban crackdown on dissent, journalists», *Associated Press*, 10 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 5 Φεβρουαρίου, 2022, <https://apnews.com/article/afghanistan-journalists-united-nations-kabul-taliban-2ca9873dda7c537bdb6c7dc55e4feada>.

²⁵ Steven Lee Myers, «China Offers the Taliban a Warm Welcome While Urging Peace Talks», *The New York Times*, 28 Ιουλίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 4 Φεβρουαρίου, 2022, <https://www.nytimes.com/2021/07/28/world/asia/china-taliban-afghanistan.html>.

²⁶ Ali Ghulam, «China–Pakistan cooperation on Afghanistan: assessing key interests and implementing strategies», *The Pacific Review*, σελ. 9-14 (Μάιος 2020).

Από την ανακοίνωση της απόσυρσης των αμερικανικών δυνάμεων από το έδαφος του Αφγανιστάν και έπειτα, οι επαφές μεταξύ των Ταλιμπάν και αντιπροσώπων της κινεζικής κυβέρνησης εντάθηκαν, με αποκορύφωμα τον Ιούλιο του 2021, όταν πραγματοποιήθηκε συνάντηση του Κινέζου υπουργού Εξωτερικών Γουάνγκ Γι με αντιπροσωπεία του νέου καθεστώτος στο πλαίσιο επίσημης επίσκεψης του τελευταίου στο Αφγανιστάν. Οι συναντήσεις κατέστησαν σαφή την πρόθεση της κινεζικής πλευράς να αναλάβει κεντρικό ρόλο στις προσπάθειες για την ανοικοδόμηση της χώρας, καθώς και να παρεμποδίσει την ενδεχόμενη ενίσχυση των επαφών των Ταλιμπάν με το κίνημα του Ανατολικού Τουρκεστάν. Σε διεθνές επίπεδο, η Κίνα συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών που προβάλλουν την ανάγκη οικονομικής ενίσχυσης του Αφγανιστάν με στόχο τη στήριξη του καινούριου καθεστώτος, ενώ και η ίδια έχει προσφέρει ένα σημαντικό ποσό ανθρωπιστικής βοήθειας²⁷. Τέλος, η Κίνα έχει επιδιώξει να εντάξει το Αφγανιστάν στο στρατηγικής σημασίας δίκτυο επενδύσεων της Πρωτοβουλίας «Μια Ζώνη, Ένας Δρόμος» (Belt and Road Initiative – B.R.I., παλαιότερα γνωστή ως One Belt One Road – O.B.O.R.), ενώ ταυτόχρονα οι Ταλιμπάν έχουν εκδηλώσει την πρόθεσή τους να επιτρέψουν στο Πεκίνο να προχωρήσει σε επενδύσεις στους ορυκτούς πόρους της χώρας²⁸.

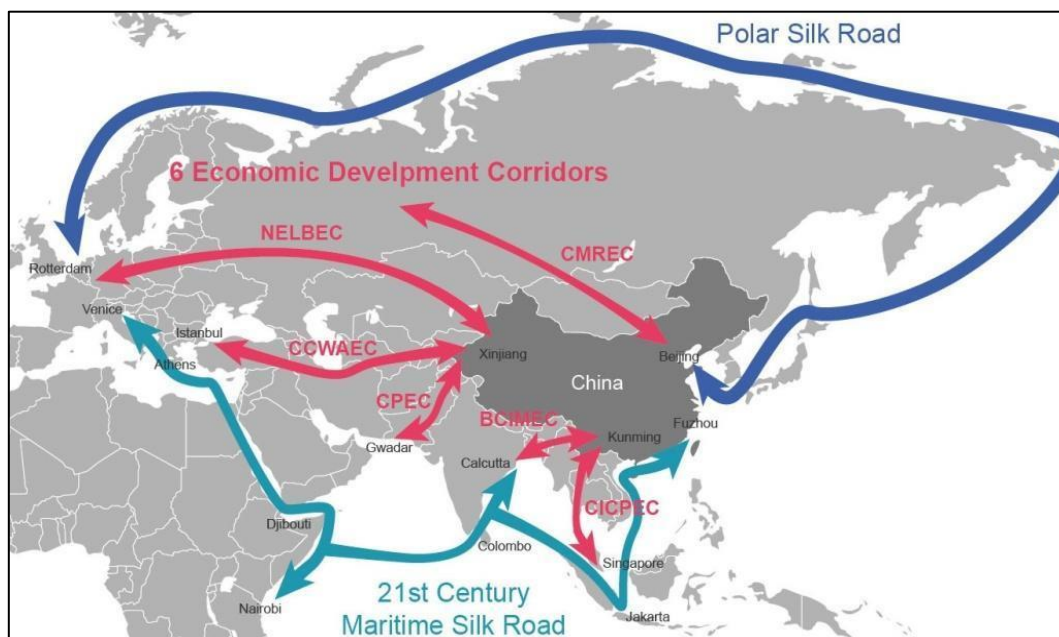
Οι παραπάνω κινήσεις από την πλευρά του Πεκίνου φαίνεται ότι συνδέονται με την εξυπηρέτηση τριών ζωτικών συμφερόντων. Αρχικά, πρωταρχικής σημασίας ζήτημα για το κινεζικό κράτος είναι ο περιορισμός των αποσχιστικών τάσεων της περιφέρειας της Σιντζιάνγκ (Ανατολικό Τουρκεστάν). Η άνοδος του Ισλαμισμού στην Κεντρική Ασία και το Αφγανιστάν κατά τη δεκαετία του 1990 τροφοδότησε το αποσχιστικό κίνημα της μουσουλμανικής μειονότητας των Ουιγούρων στην εν λόγω περιφέρεια. Η εν λόγω ανοδική τάση έχει δημιουργήσει σημαντικά εσωτερικά προβλήματα στην Κίνα, κυρίως υπό τη μορφή κινητοποιήσεων και τρομοκρατικών επιθέσεων στις οποίες προβαίνουν οι υποστηρικτές του κινήματος. Η μείωση των αμερικανικών στρατευμάτων στην περιοχή στα μέσα της δεκαετίας του 2010 προκάλεσε ιδιαίτερη ανησυχία στο Πεκίνο γύρω από την ενδεχόμενη επάνοδο αντίστοιχων κινήματων. Ταυτόχρονα, το Πεκίνο εκτιμά ότι η ένταση των αναταραχών στην Σιντζιάνγκ ενδέχεται να

²⁷ *Al Jazeera*, «Chinese officials and Taliban meet, in sign of warming ties», 28 Ιουλίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/7/28/chinese-officials-taliban-vow-warm-ties-in-meeting>.

²⁸ *Al Jazeera*, «Afghanistan: Taliban to rely on Chinese funds, spokesperson says», 3 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/2/afghanistan-taliban-to-rely-on-chinese-money-spokesperson-says>.

αποβεί επιζήμια για τις κινεζικές επενδύσεις στην περιοχή γύρω από το Αφγανιστάν, και κυρίως για το μεγάλο επενδυτικό πρόγραμμα B.R.I.. Πιο συγκεκριμένα, ιδιαίτερη ανησυχία περιβάλλει τις πιθανές επιπτώσεις σε δύο από τις έξι κύριες εμπορικές οδούς του προγράμματος, οι οποίες βρίσκονται κοντά στο Αφγανιστάν. Πρόκειται για το δίκτυο Κίνα – Κεντρική Ασία – Δυτική Ασία (C.C.W.A.E.C.) και τον Οικονομικό Διάδρομο Κίνας – Πακιστάν (C.P.E.C.)²⁹.

Χάρτης 1: Η κινεζική Πρωτοβουλία «Μια Ζώνη, Ένας Δρόμος»

Πηγή: *Belt and Road Initiative*, 2021³⁰

Ιδιαίτερης σημασίας για τα κινεζικά συμφέροντα είναι, επίσης, η εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου της χώρας, η αξία του οποίου έχει υπολογιστεί σε πάνω από \$1 τρισεκατομμύριο.³¹ Στο παρελθόν, το Πεκίνο είχε προβεί στη σύναψη συμφωνιών για την αξιοποίηση των αποθεμάτων του Αφγανιστάν σε χαλκό και πετρέλαιο. Ωστόσο για να είναι σε θέση να εξασφαλίσει την πρόσβαση σε αυτά τα αποθέματα, η Κίνα χρειάζεται να συμβάλει πρωτίστως στη διασφάλιση της αναγκαίας σταθερότητας στην περιοχή. Τέλος, άλλο ένα στοιχείο που φαίνεται να επιδρά καθοριστικά στη διαμόρφωση της στρατηγικής της Κίνας απέναντι στο Αφγανιστάν είναι η

²⁹ Ghulam, «China–Pakistan cooperation on Afghanistan: assessing key interests and implementing strategies».

³⁰ *Belt and Road Initiative*, «The Belt and Road Initiative», τελευταία πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road/>.

³¹ Mohammed Hussein και Mohammed Haddad, «Mapping Afghanistan’s untapped mineral resources», *Al Jazeera*, 24 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση 9 Ιανουαρίου 2022, <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/24/mapping-afghanistans-untapped-natural-resources-interactive>.

ανάδειξη της πρώτης σε Μεγάλη Δύναμη, η οποία σταδιακά αποκτά έναν αναβαθμισμένο ρόλο στις εξελίξεις της περιφέρειας. Με την άνοδο του Προέδρου Σι στην εξουσία, και έχοντας πλέον αναδειχθεί ως η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία μετά τις Η.Π.Α., η Κίνα έχει υιοθετήσει μία πιο δυναμική εξωτερική πολιτική. Παράλληλα, μέσω των κινήσεων αυτών, η κινεζική ηγεσία επιδιώκει την προβολή της ως μία περιφερειακή δύναμη ικανή να εξασφαλίσει τη σταθερότητα και την ειρήνη στην περιοχή, αναβαθμίζοντας με τον τρόπο αυτό και την εικόνα της κινεζικής ηγεσίας³².

3.2. Πακιστάν

Το Πακιστάν μοιράζεται με το Αφγανιστάν μια μεθόριο γραμμή μήκους 2600 χιλιομέτρων, η οποία έχει καταστεί αντικείμενο συχνών διενέξεων μεταξύ των δύο κρατών. Το σύνορο προκύπτει από τη Γραμμή Ντουράντ (Durand line), η οποία χαρακτήθηκε από τη Βρετανική Ινδία και τον τότε Αφγανό κυβερνήτη, και ουσιαστικά διαιρεί μία περιοχή κατοικούμενη κυρίως από την εθνοτική ομάδα των Παστούν. Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των δύο κυβερνήσεων γύρω από τη διαχείριση των κοινών συνόρων οδήγησε στην εμφάνιση τρομοκρατικών οργανώσεων στην περιοχή. Κατά την πρώτη περίοδο διακυβέρνησης του Αφγανιστάν από τους Ταλιμπάν μεταξύ 1996 και 2001, το Πακιστάν υπήρξε ένα από τα ελάχιστα κράτη που αναγνώρισαν επίσημα το καθεστώς. Μετά τις επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, η παρουσία της Ινδίας³³ στο Αφγανιστάν ώθησε το Ισλαμαμπάντ να υιοθετήσει μία στρατηγική υποστήριξης των Ταλιμπάν. Από τα μέσα της δεκαετίας 2010 και ιδίως μετά το 2018, το Ισλαμαμπάντ επεδίωξε να ευθυγραμμιστεί με τις διεθνείς προσπάθειες για μία διαδικασία ειρήνευσης καθοδηγούμενη από το ίδιο το Αφγανιστάν³⁴, με αρκετές συναντήσεις να έχουν πραγματοποιηθεί

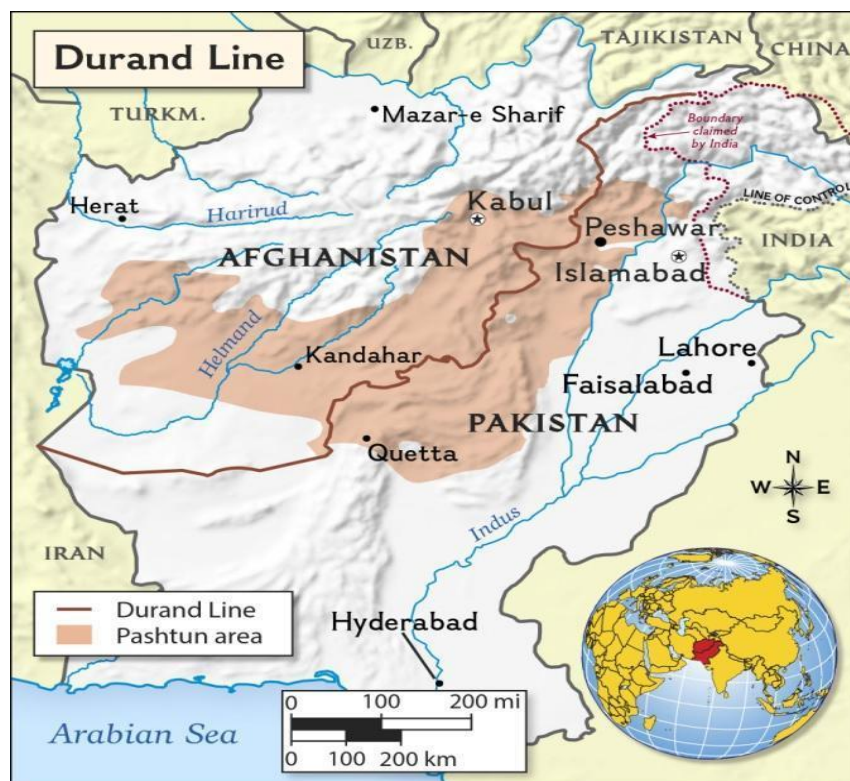
³² Ghulam, «China–Pakistan cooperation on Afghanistan: assessing key interests and implementing strategies».

³³ Η Ινδία, υπό την ομπρέλα ασφαλείας των Η.Π.Α. και σε συνεργασία με την επίσημη κυβέρνηση της Καμπούλ, κατά την περίοδο της αμερικανικής παρουσίας στο Αφγανιστάν, είχε επενδύσει \$3 εκατομμύρια στην ανοικοδόμηση της χώρας και ασκούσε ισχυρή επιρροή. Βασικοί της στόχοι ήταν η διατήρηση μιας φίλα προσκείμενης κυβέρνησης στο Αφγανιστάν, η εξισορρόπηση της επιρροής του Πακιστάν και η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Πέρα από την παροχή εκπαίδευσης και περιορισμένου εξοπλισμού, καθώς και την αποστολή παραστρατιωτικών ομάδων για την προστασία των Ινδών πολιτών, η Ινδία δεν μετέφερε στρατεύματα στο Αφγανιστάν. (Raj Verma «The US–Taliban peace deal and India’s strategic options», *Australian Journal of International Affairs*, 75, 1 (Ιούνιος 2020): 10–14.)

³⁴ Ghulam, «China–Pakistan cooperation on Afghanistan: assessing key interests and implementing strategies».

στο πλαίσιο τριμερών συνόδων μεταξύ Αφγανιστάν, Πακιστάν και Τουρκίας³⁵.

Χάρτης 2: Η Γραμμή Ντουράντ (Durand Line)

Πηγή: National Geographic, 2011 ³⁶

Κατά την κατάληψη της Καμπούλ τον Αύγουστο του 2021, η στάση του Πακιστάν άλλαξε εκ νέου. Οι τοποθετήσεις του τότε Πακιστανού πρωθυπουργού, Ιμράν Καν, αλλά και οι συχνές επικοινωνίες μεταξύ υψηλόβαθμων Πακιστανών αξιωματούχων με αντιπροσωπείες των Ταλιμπάν, καταδεικνύουν το στρατηγικό προσανατολισμό του Ισλαμαμπάντ προς την εξασφάλιση της σταθερότητας του νέου καθεστώτος. Η βασική θέση του Πακιστάν έγκειται στο ότι χωρίς την οικονομική στήριξη των Ταλιμπάν από τη διεθνή κοινότητα, το αφγανικό κράτος θα καταρρεύσει, εξέλιξη που θα επιτρέψει την άνοδο τρομοκρατικών οργανώσεων και τη διάχυση της

³⁵ Rahat Shah, «Pakistan- Afghanistan- Turkey Trilateral Summits and its implications», *Modern Diplomacy*, 24 Φεβρουαρίου 2020, τελευταία πρόσβαση: 4 Φεβρουαρίου, 2022, <https://moderndiplomacy.eu/2020/02/24/pakistan-afghanistan-turkey-trilateral-summits-and-its-implication-for-the-region/> . Βλ. επίσης: Jeyhun Aliyev, «Turkey, Pakistan, Afghanistan urge Taliban to commit to peace talks», Πρακτορείο Anadolu, 23 Απριλίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 5 Φεβρουαρίου 2022, <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/turkey-pakistan-afghanistan-urge-taliban-to-commit-to-peace-talks/2218526#>.

³⁶ *National Geographic*, «The Durand Line», 21 Ιανουαρίου 2011, τελευταία πρόσβαση: 29 Δεκεμβρίου 2021, https://www.nationalgeographic.org/photo/durand-line/?utm_source=BiblioRCM_Row.

αστάθειας στην ευρύτερη περιφέρεια.³⁷ Για το λόγο αυτό, το ίδιο το Πακιστάν προέβη στην προσφορά ανθρωπιστικής βοήθειας στο Αφγανιστάν.³⁸ Τέλος, τον Οκτώβριο του 2021, έλαβαν χώρα συνομιλίες μεταξύ του υπουργού Εξωτερικών του Πακιστάν, Σαχ Μαχμούντ Κουρέσι, και εκπροσώπων των Ταλιμπάν στην Καμπούλ, με στόχο την εξασφάλιση της απρόσκοπτης διεξαγωγής του διασυνοριακού εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών, το οποίο μάλιστα αυξήθηκε σημαντικά μετά την αλλαγή καθεστώτος στην αφγανική πρωτεύουσα.³⁹

Με βάση τα παραπάνω, καθίσταται αντιληπτό ότι η επάνοδος των Ταλιμπάν στην εξουσία και η διασφάλιση της σταθερότητας του συγκεκριμένου καθεστώτος αποτελούν στοιχεία άρρηκτα συνδεδεμένα με τα πακιστανικά συμφέροντα. Αρχικά, και στην περίπτωση του Πακιστάν, η προάσπιση της ασφάλειας επηρεάζει σημαντικά τη στρατηγική που εφαρμόζει το Ισλαμαμπάντ σε σχέση με το νέο καθεστώς. Η ύπαρξη μίας σταθερής κυβέρνησης στην Καμπούλ αναμενόταν ότι θα επιτρέψει τη μείωση της ανασφάλειας που πηγάζει από τη δραστηριοποίηση τρομοκρατικών οργανώσεων κοντά στο κοινό σύνορο των δύο κρατών. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ομάδες όπως η Αλ Κάιντα, το «Ισλαμικό Κράτος» και οι Ταλιμπάν του Πακιστάν (Tahreek-e-Taliban Pakistan), εκμεταλλευόμενες την υφιστάμενη αστάθεια έσπευσαν να συγκεντρωθούν στην περιοχή. Οι επιθέσεις αυτών των ομάδων στο έδαφος του Πακιστάν όχι μόνο εντείνουν την ανασφάλεια στο εσωτερικό της χώρας αλλά ταυτόχρονα επιδρούν αρνητικά στην ήδη ευάλωτη οικονομική του δραστηριότητα.⁴⁰

Ακόμη, το Ισλαμαμπάντ εκτιμά ότι η νομιμοποίηση και η παροχή πολιτικοοικονομικής στήριξης προς το νέο αφγανικό καθεστώς θα επιτρέψει την αποκατάσταση των εμπορικών σχέσεων των δύο χωρών. Αξίζει να αναφερθεί ενδεικτικά ότι κατά την περίοδο διακυβέρνησης του Ασράφ Γκάνι το ποσοστό των εισαγωγών του Αφγανιστάν από τα πακιστανικά λιμάνια είχε

---

³⁷ *UN News*, «Statement by the Prime Minister of Pakistan H.E. to the Seventy-sixth Session of the UN General Assembly», 24 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://news.un.org/en/story/2021/09/1101222>.

³⁸ Asad Hashim, «Pakistan pledges \$28m in Afghanistan humanitarian support», *Al Jazeera*, 23 Νοεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/11/23/pakistan-pledges-28-million-in-afghanistan-humanitarian-support>.

³⁹ *Al Jazeera*, «Pakistani foreign minister meets Taliban in Afghanistan», 21 Οκτωβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/21/pakistan-foreign-minister-afghanistan-visit-taliban>.

⁴⁰ Ghulam, «China–Pakistan cooperation on Afghanistan: assessing key interests and implementing strategies».

μειωθεί κατά περίπου 80%⁴¹. Τέλος, εξασφαλίζοντας τη σταθερότητα στην Καμπούλ και κατ' επέκταση στην ευρύτερη περιοχή, το Πακιστάν αναμένεται να είναι σε θέση να εντατικοποιήσει τις εμπορικές του σχέσεις με τα κράτη της Κεντρικής Ασίας. Συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν με την κυβέρνηση των Ταλιμπάν φαίνεται να προσιωνίζουν ευνοϊκότερες συνθήκες για τη συνέχιση του έργου της κατασκευής ενός αγωγού φυσικού αερίου που συνδέει το Τουρκμενιστάν με το Αφγανιστάν, το Πακιστάν και την Ινδία, το οποίο είχε διακοπεί λόγω της αστάθειας στην περιοχή⁴².

3.3. Ιράν

Διαχρονικά, οι σχέσεις του Ιράν με το Αφγανιστάν, και ειδικότερα με τους Ταλιμπάν, χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη περιπλοκότητα. Κατά την πρώτη άνοδο των Ταλιμπάν στην εξουσία, οι ήδη τεταμένες σχέσεις των δύο πλευρών εισήλθαν σε μία περίοδο κρίσης, στοιχείο το οποίο οδήγησε και στην αρχική στήριξη εκ μέρους της Τεχεράνης προς την αμερικανική επέμβαση στο Αφγανιστάν το 2001. Από τη δεκαετία του 2010, και ιδίως από το 2015 και εξής, όμως, η ανασφάλεια που προκαλούσε η αύξηση της επιρροής των Η.Π.Α. στην περιοχή, καθώς και η εμφάνιση του «Ισλαμικού Κράτους» του Χορασάν (I.S.I.S.-Κ), μίας ομάδας που αποτελεί παρακλάδι του «Ισλαμικού Κράτους» με ιδιαίτερα αντί-σιιτική ιδεολογία, ώθησαν το Ιράν σε αλλαγή της πολιτικής του απέναντι στους Ταλιμπάν, με τους οποίους άρχισε να αναπτύσσει ανεπίσημες σχέσεις, προσφέροντάς τους παράλληλα υλική και οικονομική βοήθεια⁴³.

Έκτοτε το δίκτυο επικοινωνιών μεταξύ των δύο πλευρών αναπτύχθηκε σημαντικά. Την ανακοίνωση της αποχώρησης των αμερικανικών δυνάμεων από το Αφγανιστάν ακολούθησαν συναντήσεις σε διμερές επίπεδο μεταξύ εκπροσώπων των Ταλιμπάν και του Ιράν.⁴⁴ Ταυτόχρονα, με πρωτοβουλία της Τεχεράνης οργανώθηκαν συναντήσεις και σε πολυμερές επίπεδο, με τη συμμετοχή των κυριότερων περιφερειακών

---

⁴¹ Zahir Sherazi, «Will Afghanistan's powerful neighbors engage the Taliban? », *Al Jazeera*, 16 Οκτωβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.aljazeera.com/opinions/2021/10/16/will-afghanistans-powerful-neighbours-engage-the-taliban>.

⁴² Clarence Fernandez, «Turkmenistan officials due in Afghanistan as Taliban back TAPI gas pipeline», *Reuters*, 27 Οκτωβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.reuters.com/business/energy/turkmenistan-officials-due-afghanistan-taliban-back-tapi-gas-pipeline-2021-10-27/>.

⁴³ Shahram Akbarzadeh και Niamatullah Ibrahimi, «The Taliban: a new proxy for Iran in Afghanistan?», *Third World Quarterly*, 41, no. 4 (Δεκέμβριος 2019): 764- 762.

⁴⁴ *France 24*, «Afghan govt meets Taliban in Tehran: Iran», 7 Ιουλίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.france24.com/en/live-news/20210707-afghan-govt-meets-taliban-in-tehran-iran>.

δρώντων, αναφορικά με το μέλλον του Αφγανιστάν υπό την ηγεσία των Ταλιμπάν.⁴⁵ Οι κινήσεις αυτές υποδηλώνουν τον προσανατολισμό της ιρανικής εξωτερικής πολιτικής στην προσέγγιση με το νέο καθεστώς του Αφγανιστάν, σε μία προσπάθεια εξασφάλισης μίας φίλα προσκείμενης και σταθερής κυβέρνησης στην Καμπούλ, η οποία θα ακολουθεί πολιτικές που συνάδουν με τα ιρανικά συμφέροντα.

Αρχικά, θα πρέπει να σημειωθεί ότι – όπως και στην περίπτωση άλλων περιφερειακών δρώντων που αναλύθηκαν παραπάνω - η προάσπιση του συμφέροντος της ασφάλειας είναι ζωτικής σημασίας για την Τεχεράνη.. Το Ιράν, το οποίο αποτελείται κατά συντριπτική πλειοψηφία από Σιίτες, προβληματίζεται ιδιαίτερα από το γεγονός ότι μία ενδεχόμενη κατάρρευση του καθεστώτος στο Αφγανιστάν θα προκαλέσει αστάθεια, η οποία θα δημιουργήσει παράθυρο ευκαιρίας για την εξάπλωση της αντί-σιιτικής δράσης από ομάδες Σουνιτών, όπως έχει παρατηρηθεί και σε άλλες περιπτώσεις στο παρελθόν. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί πλέον και στην Τεχεράνη η απειλή που απορρέει από τη δράση του «Ισλαμικού Κράτους» του Χορασάν στο Αφγανιστάν. Ακόμη, η αστάθεια αυτή θα μπορούσε να εντείνει τις μεταναστευτικές ροές προς το Ιράν, το οποίο ήδη φιλοξενεί σημαντικό αριθμό μεταναστών και προσφύγων από τη γείτονα χώρα⁴⁶. Παράλληλα, το Ιράν μοιράζεται με το Αφγανιστάν σύνορα έκτασης 921 χιλιομέτρων. Συνεπώς, η στήριξη μίας σταθερής κυβέρνησης στην Καμπούλ, με στόχο την εξασφάλιση της συνεργασίας γύρω από τη φύλαξη των συνόρων, την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών ουσιών, καθώς και την παρεμπόδιση της διάχυσης της τρομοκρατίας στο εσωτερικό του Ιράν, έχει ιδιαίτερη σημασία για τα ιρανικά συμφέροντα⁴⁷. Τέλος, πρωτεύοντα στόχο της ιρανικής στρατηγικής αποτελεί η εξασφάλιση της ομαλής διεξαγωγής του διμερούς εμπορίου. Κατά την προηγούμενη περίοδο, και λόγω των υφιστάμενων οικονομικών κυρώσεων για το πυρηνικό του πρόγραμμα, το Ιράν στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό στο εμπόριο με το Αφγανιστάν για την εξασφάλιση συναλλάγματος σε αμερικανικά δολάρια. Οι εμπορικές οδοί που έκλεισαν κατά τη διάρκεια έντονων εχθροπραξιών, αποκαταστάθηκαν εκ νέου με την εγκαθίδρυση της νέας κυβέρνησης. Με

⁴⁵ Maziar Motamedi, «Iran to host multilateral conference on Afghanistan on October 27», *Al Jazeera*, 18 Οκτωβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/18/tehran-to-host-multilateral-conference-on-afghanistan>.

⁴⁶ Dina Esfandiary, «The Taliban's Comeback is a conundrum for Iran», *World Politics Review*, 13 Σεπτεμβρίου, 2021, τελευταία πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.worldpoliticsreview.com/articles/29952/for-iran-taliban-comeback-is-a-conundrum>.

⁴⁷ Zahir Sherazi, «Will Afghanistan's powerful neighbors engage the Taliban?».

βάση αυτά τα δεδομένα, η Τεχεράνη επιδιώκει την ύπαρξη ενός σταθερού καθεστώτος στην Καμπούλ και για τη διασφάλιση της ανεμπόδιστης διεξαγωγής του διμερούς εμπορίου⁴⁸.

3.4. Ρωσία

Το Αφγανιστάν, μαζί με τις χώρες της Κεντρικής Ασίας, αποτελεί το μαλακό υπογάστριο της Ρωσίας, και είναι, συνεπώς, μία περιοχή στην οποία δύνανται να προκύψουν σημαντικές απειλές για την εθνική ασφάλειά της. Η άνοδος των Ταλιμπάν στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και η σύνδεση ακραίων ισλαμικών στοιχείων με το αποσχιστικό κίνημα των Τσετοένων έγιναν αντιληπτές ως σημαντική δυνητική απειλή για τα ρωσικά εθνικά συμφέροντα. Οι παραπάνω εξελίξεις ώθησαν τη Ρωσία στην αρχική στήριξη της επέμβασης των Αμερικανών στο Αφγανιστάν το 2001. Ο λιγότερο ενεργός ρόλος που υιοθετήθηκε από το Κρεμλίνο κατά την πρώτη φάση των εξελίξεων, μετουσιώθηκε σε δυναμική διπλωματία από την πλευρά της Μόσχας, όταν έγινε αντιληπτό ότι άρχισε να απειλείται η πρωτοκαθεδρία της ρωσικής επιρροής στην εν λόγω περιφέρεια από τις Η.Π.Α.. Μέχρι τα μέσα του 2010, η μείωση των αμερικανικών δυνάμεων, καθώς και η εμφάνιση του «Ισλαμικού Κράτους» του Χορασάν και ισλαμικών στρατιωτικών ομάδων στο βόρειο Αφγανιστάν ώθησαν τη Ρωσία να αναλάβει αποφασιστικά το ρόλο του διαμεσολαβητή, κυρίως μέσω της διοργάνωσης μίας σειράς ενδοαφγανικών διαλόγων στους οποίους συμμετείχαν τόσο περιφερειακοί δρώντες όσο και οι Ταλιμπάν⁴⁹.

Έχοντας εξασφαλίσει αρκετά καλές σχέσεις με τη νέα κυβέρνηση, η Ρωσία υιοθέτησε μια ήπια αντίδραση απέναντι στην κατάληψη της Καμπούλ από τους Ταλιμπάν, με τους οποίους έχει καλλιεργήσει ένα σημαντικό δίκτυο επικοινωνίας από το 2018 και εξής. Η συνάντηση του Ρώσου πρέσβη στη χώρα με αντιπροσωπεία των Ταλιμπάν αμέσως μετά την κατάληψη της Καμπούλ σηματοδότησε την επιθυμία της Μόσχας να διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο στη στήριξη του νέου καθεστώτος στο Αφγανιστάν.⁵⁰ Παρά την ύπαρξη καλών διμερών σχέσεων, σε μια κίνηση η οποία κατέστησε σαφή την ανασφάλεια της Μόσχας, η ίδια προέβη στη διεξαγωγή μεγάλης

⁴⁸ Benoit Faucon και Ian Talley, «Taliban Takeover Is a Boon for Cash-Strapped Iran», *The Wall Street Journal*, 25 Αυγούστου 2021, τελευταία πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.wsj.com/articles/taliban-takeover-is-a-boon-for-cash-strapped-iran-11629904448>.

⁴⁹ David Lewis, «Return to Kabul? Russian Policy in Afghanistan», *George C. Marshall European Center for Security Studies*, no. 60 (Ιούλιος 2020).

⁵⁰ Petr Kozlov και Anna Rynda, «Afghan crisis: Russia plans for new era with Taliban rule», *BBC News*, 21 Αυγούστου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.bbc.com/news/world-europe-58265934>.

κλίμακας στρατιωτικών ασκήσεων στα σύνορα του Τατζικιστάν με το Αφγανιστάν, στο πλαίσιο του *Οργανισμού της Συνθήκης Συλλογικής Ασφάλειας* (Ο.Σ.Σ.Α.), επιδιώκοντας συγχρόνως να επιβεβαιώσει κατ' αυτόν τον τρόπο το ρόλο της ως παρόχου ασφάλειας για τα πρώην σοβιετικά κράτη της Κεντρικής Ασίας. Παράλληλα, όμως, η Μόσχα έχει συχνά αναλάβει την πρωτοβουλία για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και στήριξης στο νέο καθεστώς, φιλοξενώντας στο έδαφός της πολλαπλές Συνόδους των περιφερειακών δρώντων για τη διαχείριση της κατάστασης στο Αφγανιστάν⁵¹.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, αν και σε αντίθεση με τους δρώντες που αναφέρθηκαν παραπάνω, η Ρωσία δεν έχει να διαφυλάξει ιδιαίτερα οικονομικά συμφέροντα όσον αφορά το Αφγανιστάν, εντούτοις το κενό ισχύος που δημιουργήσε η αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων έχει εντείνει την ανασφάλεια της Μόσχας⁵². Ιστορικά, οι εξελίξεις στα κράτη της Κεντρικής Ασίας αποτελούσαν πάντοτε πηγή ανησυχίας για τους Ρώσους διαμορφωτές πολιτικής. Η έλλειψη σταθερότητας στο εσωτερικό αυτών των κρατών έχει συχνά επιτρέψει την εξάπλωση της δράσης τρομοκρατικών οργανώσεων και δικτύων, αλλά και την ανεξέλεγκτη διακίνηση ναρκωτικών μέσα από τα σύνορά τους. Αυτό αναπόφευκτα επηρεάζει και τη ρωσική ασφάλεια, καθώς η διάδοση της τρομοκρατίας, όπως και στην περίπτωση των Ουιγούρων στην Κίνα, τροφοδοτεί τα αποσχιστικά κινήματα⁵³. Η Ρωσία, συνεπώς, αναγνωρίζει ότι τρομοκρατικές οργανώσεις όπως το «Ισλαμικό Κράτος» του Χορασάν δύνανται να βρουν πρόσφορο έδαφος στο Αφγανιστάν μετά την αποχώρηση των Αμερικανών, και η δράση τους είναι πιθανό να επεκταθεί πέρα από τα αφγανικά σύνορα, συντηρώντας έτσι την αστάθεια στην ευρύτερη περιφέρεια. Το παραπάνω γεγονός, σε συνδυασμό με την ύπαρξη εγκαταλελειμμένου εξοπλισμού στην περιοχή τον οποίο ενδέχεται να εκμεταλλευτούν οι τρομοκρατικές οργανώσεις, καθιστά ως κύριο στόχο της ρωσικής στρατηγικής την ανάγκη εξασφάλισης ενός σταθερού αφγανικού καθεστώτος, το οποίο θα είναι σε θέση να διαχειριστεί αποτελεσματικά

---

⁵¹ *Eurasianet*, «CSTO, SCO summits presage policy of wary tolerance of Taliban regime in Afghanistan», 17 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 27 Δεκεμβρίου 2021, <https://eurasianet.org/csto-sco-summits-presage-policy-of-wary-tolerance-of-taliban-regime-in-afghanistan>. Βλ. επίσης: *Al Jazeera*, «Russia invites Taliban to Afghanistan conference in Moscow», 7 Οκτωβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 27 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/7/russia-invites-taliban-to-afghanistan-conference-in-moscow>.

⁵² Ekaterina Stepanova, «Russia's Approach to Afghanistan Following the Taliban Takeover» (Policy Memo), *PONARS Eurasia*, no. 724 (Νοέμβριος 2021).

⁵³ Rumer, Trenin και Zhao, *Central Asia: views from Washington, Moscow, and Beijing*, 81-98.

αντίστοιχες απειλές, παρεμποδίζοντας τη διάχυση αυτών στην άμεση περιφέρεια ή ακόμη και στο εσωτερικό της ίδιας της Ρωσίας⁵⁴.

4. Αντιδράσεις περιφερειακών δρώντων σε διμερές και πολυμερές επίπεδο

Όπως αναλύθηκε ανωτέρω, η αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων από το Αφγανιστάν και το συνεπακόλουθο κενό ισχύος που διαμορφώθηκε έχει δημιουργήσει τόσο ευκαιρίες όσο και απειλές για τους κυρίαρχους δρώντες της περιφέρειας. Οι εν λόγω ευκαιρίες και απειλές έχουν ωθήσει ορισμένα κράτη γύρω από το Αφγανιστάν στην ανάπτυξη ενός βαθμού συνεννόησης μεταξύ τους τόσο σε διμερές όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Αρχικά, η Ρωσία και η Κίνα, αναγνωρίζοντας την απειλή που δύναται να προκαλέσει η διάχυση της αστάθειας στην εθνική τους ασφάλεια, προχώρησαν στη διεξαγωγή μίας σειράς κοινών στρατιωτικών ασκήσεων. Η πρώτη εξ αυτών έλαβε χώρα τον Αύγουστο σε κινεζικό έδαφος, ενώ η δεύτερη πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Ο.Σ.Σ.Α. σε ρωσικό έδαφος⁵⁵. Από την άλλη, η Κίνα και το Πακιστάν αναγνωρίζουν ότι η ύπαρξη σταθερότητας στην Καμπούλ θα επιτρέψει την προώθηση του Οικονομικού Διαδρόμου Κίνας-Πακιστάν (C.P.E.C.) που υλοποιείται από κοινού στο πλαίσιο του B.R.I., και, συγχρόνως, δύναται να οδηγήσει στην πρόσδεση του Αφγανιστάν στην εν λόγω πρωτοβουλία⁵⁶.

Σε επίπεδο περιφερειακής συνεργασίας, τα τέσσερα κράτη εμφανίζονται να έχουν υιοθετήσει μία κοινή γραμμή όσον αφορά στη διαχείριση της κρίσης. Αρχικά, εντατικοποιήθηκε η δράση στο πλαίσιο του Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης (Ο.Σ.Σ.), με το Ιράν να γίνεται δεκτό ως το όγδοο μέλος του οργανισμού μόλις ένα μήνα μετά την κατάληψη της Καμπούλ από τους Ταλιμπάν. Παράλληλα, κατά τους μήνες Σεπτέμβριο⁵⁷ και Οκτώβριο⁵⁸, με πρωτοβουλία της Μόσχας και της Τεχεράνης διοργανώθηκαν δύο Σύνοδοι μεταξύ των κυρίαρχων περιφερειακών δρώντων με στόχο το συντονισμό γύρω από τη διαχείριση της κατάστασης στο Αφγανιστάν. Η Ρωσία, η Κίνα, το Ιράν και το Πακιστάν διαδραμάτισαν

⁵⁴ Stepanova, «Russia's Approach to Afghanistan Following the Taliban Takeover».

⁵⁵ Brian G. Carlson, «The Taliban Takeover and China-Russia Relations», *CSS Analyses in Security Policy*, no. 294 (Νοέμβριος 2021).

⁵⁶ Derek Grossman, «China and Pakistan See Eye to Eye on the Taliban—Almost», *Foreign Policy*, 20 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://foreignpolicy.com/2021/09/20/china-pakistan-taliban-afghanistan/>.

⁵⁷ Graff, «Regional powers at summit demand U.S. fund Afghan aid»

⁵⁸ Maziar Motamedi, «Afghanistan's neighbours gather in Tehran to discuss its future», *Al Jazeera*, 27 Οκτωβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/27/afghanistans-neighbours-gather-in-tehran-to-discuss-its-future>.

κυρίαρχο ρόλο σε αυτές τις συναντήσεις, με τη Ρωσία να πρωτοστατεί στην εν λόγω πρωτοβουλία. Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι κανένα από τα τέσσερα κράτη δεν έχει αναγνωρίσει επίσημα το καθεστώς των Ταλιμπάν. Απεναντίας, έχουν εξαρχής υιοθετήσει μια στάση αναμονής προκειμένου να αξιολογήσουν εν πρώτοις την ικανότητα του νέου καθεστώτος να προβεί στις μεταρρυθμίσεις για τις οποίες έχει δεσμευθεί, με αντάλλαγμα τη διεθνή του αναγνώριση. Οι τέσσερις χώρες δείχνουν να παροτρύνουν το νέο καθεστώς να προχωρήσει με το σχηματισμό μίας συμπεριληπτικής κυβέρνησης, καθώς και με την καταπολέμηση της δράσης τρομοκρατικών ομάδων στο έδαφος του. Ακόμη, απευθυνόμενοι στη διεθνή κοινότητα οι τέσσερις περιφερειακοί δρώντες κάνουν έκκληση, ιδίως στη Δύση, να προβεί στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και στήριξης στο νέο καθεστώς, με απώτερο στόχο την εξασφάλιση της σταθερότητας στην περιοχή. Η προσφορά εξωτερικής βοήθειας υπό την αίρεση της υλοποίησης εσωτερικών μεταρρυθμίσεων υιοθετείται από τους παραπάνω δρώντες ως μέσο παρακίνησης του καθεστώτος των Ταλιμπάν, προκειμένου να συμμορφωθούν με τις διεθνείς επιταγές⁵⁹. Τέλος, μια επιπρόσθετη αξιοσημείωτη εξέλιξη συνιστά το γεγονός ότι σημαντικοί κυρίαρχοι δρώντες εκτός της περιφέρειας του Αφγανιστάν, όπως η Μεγάλη Βρετανία, έχουν προβεί σταδιακά σε συναντήσεις με εκπροσώπους των Ταλιμπάν⁶⁰.

5. Στρατηγική νομιμοποίησης καθεστώτος και Ταλιμπάν

Από το 2001 έως και την αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων από το Αφγανιστάν το 2011, οι Ταλιμπάν αντλούσαν σημαντική νομιμοποίηση μέσα από τη χρήση ηθικών και πραγματιστικών μέσων. Αφενός, η ηθική ή και συμβολική νομιμοποίηση σχετίζεται με τις αντιλήψεις και τις αξίες που επικρατούσαν στον πληθυσμό ή ακόμα και με την παρουσία μίας υπαρκτής εξωτερικής απειλής. Για τους Ταλιμπάν η συγκεκριμένη απειλή πήγαζε από τη συσπείρωση που προκαλούσε η εναντίωση απέναντι στην παραμονή των αμερικανικών δυνάμεων στο έδαφος του Αφγανιστάν. Αφετέρου, η πραγματιστική νομιμοποίηση προκύπτει από την απόδοση του καθεστώτος, και πιο συγκεκριμένα όσον αφορά την περίπτωση των Ταλιμπάν, συνδέεται με την άσκηση αποτελεσματικής διακυβέρνησης στις περιοχές που ήλεγχαν,

---

⁵⁹ *Al Jazeera*, «Regional powers back aid for Afghanistan as Russia hosts Taliban», 20 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/20/russia-hosts-taliban-for-talks-but-warns-no-recognition-for-now>.

⁶⁰ Samya Kullab, «Taliban meet with UK, Iran delegations and economic woes», *Associated Press*, 5 Οκτωβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 9 Ιανουαρίου 2021, <https://apnews.com/article/amnesty-international-taliban-afghanistan-race-and-ethnicity-439f65acf0eb04772f5e7c2d4fd59e22>.

εκμεταλλευόμενοι την ανεπάρκεια και τη διαφθορά που χαρακτήριζε τη νόμιμη κυβέρνηση⁶¹. Με αυτά τα δεδομένα, οι Ταλιμπάν είχαν κατορθώσει να διοικούν ένα σύστημα παράλληλης διακυβέρνησης, συλλέγοντας φόρους και εξασφαλίζοντας παροχές για την υγεία, την παιδεία, τη δικαιοσύνη και την επίλυση διαφορών βάσει της εφαρμογής του *ισλαμικού νόμου*⁶². Με την αποχώρηση των Η.Π.Α. από το Αφγανιστάν, ξεκίνησε να φθίνει η ηθική νομιμοποίηση που απολάμβαναν οι Ταλιμπάν, και παράλληλα να εντείνεται η ανάγκη εξεύρεσης νομιμοποίησης με βάση πραγματιστικούς όρους.

Όπως αναλύθηκε και παραπάνω, ισχυροί κυρίαρχοι δρώντες της περιφέρειας του Αφγανιστάν, όπως η Ρωσία, η Κίνα, το Ιράν και το Πακιστάν, στην προσπάθειά τους να εξυπηρετήσουν τα δικά τους στρατηγικά συμφέροντα, τα οποία συνδέονται με τη διασφάλιση ενός σταθερού καθεστώτος στο Αφγανιστάν, έχουν προβεί στην υιοθέτηση μίας στρατηγικής νομιμοποίησης απέναντι στη νέα κυβέρνηση των Ταλιμπάν. Η εκκένωση του Αφγανιστάν από τις αμερικανικές δυνάμεις δημιούργησε ένα κενό ισχύος το οποίο παρουσίασε ευκαιρίες, αλλά και απειλές για τους κυρίαρχους περιφερειακούς δρώντες. Η κυριότερη απειλή, την οποία οι δρώντες αντιμετωπίζουν από κοινού, είναι αυτή της αστάθειας και της διάχυσης της τρομοκρατίας έξω από τα σύνορα του Αφγανιστάν. Παράλληλα, η αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων προσφέρει στους κυρίαρχους περιφερειακούς δρώντες την ευκαιρία να προωθήσουν τα συμφέροντά τους και να αυξήσουν την επιρροή τους στο Αφγανιστάν. Η μείωση της ανασφάλειας, που εντείνεται ως αποτέλεσμα της διάχυσης της τρομοκρατίας, καθώς και η προώθηση των συμφερόντων των κρατών της περιφέρειας είναι δυνατή μόνο υπό την προϋπόθεση της εξασφάλισης της νομιμοποίησης και της σταθερότητας του νέου καθεστώτος. Αυτή η στρατηγική, όπως εξετάστηκε και παραπάνω, αξιοποιεί ως κύρια μέσα την παροχή οικονομικής βοήθειας, καθώς και ηθικής και πολιτικής στήριξης, και αποτελεί παράγοντα καταλυτικής σημασίας για την εξασφάλιση της εξωτερικής νομιμοποίησης που επιζητούν οι Ταλιμπάν⁶³.

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, με βάση τα παραπάνω επιβεβαιώνεται η υπόθεση εργασίας της παρούσας ανάλυσης, σύμφωνα με την οποία τα συμφέροντα των

---

⁶¹ Isabelle Duyvesteyn, «Rebels & Legitimacy: An Introduction», 678-680.

⁶² Ashley Jackson και Florian Weigand, «The Taliban's War for Legitimacy in Afghanistan», *Current History* 118, no. 807 (Απρίλιος 2019): 143-148, .

⁶³ Niels, «Rebel governance, rebel legitimacy, and external intervention: assessing three phases of Taliban rule in Afghanistan», 1143-1173.

κυρίαρχων περιφερειακών δρώντων οδηγούν στην υιοθέτηση μιας στρατηγικής νομιμοποίησης καθεστώτος απέναντι σε μία κυβέρνηση μη νομιμοποιημένων δρώντων. Η αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν και το κενό ισχύος που διαμορφώθηκε στην περιοχή δημιουργεί πληθώρα απειλών, καθώς και ποικίλες ευκαιρίες που μπορούν να αξιοποιηθούν από τους τέσσερις κυρίαρχους περιφερειακούς δρώντες (Κίνα, Πακιστάν, Ιράν, Ρωσία). Οι απειλές αυτές ενδέχεται να αφορούν όχι μόνο την εθνική ασφάλεια των κρατών αυτών, αλλά και ισχυρά οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα των ίδιων. Μέσω της παροχής οικονομικής, αλλά και πολιτικής συνδρομής στο νέο καθεστώς, οι περιφερειακοί δρώντες επιδιώκουν να εξασφαλίσουν τη νομιμοποίησή του, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με τους στόχους και τις στρατηγικές επιδιώξεις τους. Με βάση τα εθνικά τους συμφέροντα, οι εν λόγω δρώντες εφαρμόζουν μία στρατηγική που θέτει ως στόχο τη νομιμοποίηση της εξουσίας των Ταλιμπάν τόσο στο εσωτερικό όσο και στη διεθνή κοινότητα. Επομένως, απομένει να καταδειχθεί κατά πόσο αυτή η στρατηγική θα είναι επαρκής για την εξασφάλιση της σταθερότητας στην περιοχή ή εάν, σε διαφορετική περίπτωση, οι περιφερειακοί δρώντες θα κληθούν να διαχειριστούν μία μεγαλύτερη κρίση στην περιφέρειά τους.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Akbarzadeh, Shahram και Ibrahimi Niamatullah (2019), «The Taliban: a new proxy for Iran in Afghanistan?», *Third World Quarterly*, 41, 4 (Δεκέμβριος 2019): 764- 762.
- Ghulam, Ali. «China–Pakistan cooperation on Afghanistan: assessing key interests and implementing strategies», *The Pacific Review* 34, 6 (Μάιος 2020).
- Duyvesteyn, Isabelle. «Rebels & Legitimacy; An Introduction», *Small Wars & Insurgencies* 28, 4-5 (Ιούλιος 2017): 669-685.
- Jackson, Ashley και Florian Weigand. «The Taliban’s War for Legitimacy in Afghanistan», *Current History* 118, 807 (Απρίλιος 2019): 143-148.
- Lewis, David. «Return to Kabul? Russian Policy in Afghanistan», *George C. Marshall European Center for Security Studies*, 60 (Ιούλιος 2020).
- Podder, Sukanya. «Understanding the Legitimacy of Armed Groups: A Relational Perspective», *Small Wars & Insurgencies* 28, 4-5, (Ιούλιος 2017): 686-708.
- Schlichte, Klaus και Ulrich Schneckener.«Armed Groups and the Politics of Legitimacy», *Civil Wars*, 17, 4 (Φεβρουάριος 2016): 409-424.
- Stepanova, Ekaterina. «Russia’s Approach to Afghanistan Following the Taliban Takeover» (Policy Memo), *PONARS Eurasia*, 724 (Νοέμβριος 2021).

- Tannenbergs Marcus, Michael Bernhard, Johannes Gerschewski, Anna Lührmann και Christian Von Soest. «Claiming the right to rule: regime legitimization strategies from 1900 to 2019» *European Political Science Review* 13, no. 1 (Δεκέμβριος 2020): 77-94.
- Terpstra, Niels. «Rebel governance, rebel legitimacy, and external intervention: assessing three phases of Taliban rule in Afghanistan», *Small Wars & Insurgencies* 31, no. 6 (Μάιος 2020): 1143-1173.
- Trenin, Dmitri, Eugene Rumer και Huasheng Zhao. *Central Asia: Views from Washington, Moscow, and Beijing*. Νέα Υόρκη: MY Sharpe, 2007.
- Verma, Raj «The US-Taliban peace deal and India's strategic options», *Australian Journal of International Affairs*, 75, 1 (Ιούνιος 2020):10-14.
- Waltz, Kenneth, *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής*, Μετάφραση από Κωνσταντίνο Κολιόπουλο. Αθήνα: Ποιότητα, 2011.

* * * * *

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΤΑΛΙΜΠΑΝ ΩΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΣΦΑΙΡΑΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ.

ANTONIAN NTIANA

Μέλος της Ομάδας Έρευνας Καυκάσου

Η αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν το καλοκαίρι του 2021 σηματοδότησε μια αλλαγή στην ισορροπία ισχύος της Κεντρικής Ασίας. Το κενό ισχύος που δημιουργήθηκε στο υποσύστημα, έσπευσαν να καλύψουν οι περιφερειακοί δρώντες όπως η Ρωσία, η οποία φαίνεται ότι προσδοκούσε μια τέτοια εξέλιξη, με απώτερο σκοπό να θέσει υπό την ηγεμονία της το Αφγανιστάν. Η κατάληψη της Καμπούλ από τους μαχητές της ισλαμικής φονταμενταλιστικής οργάνωσης «Ταλιμπάν» δεν έφερε προ εκπλήξεως τη Μόσχα. Πώς εξηγείται η στάση της Μόσχας ως προς την ανάληψη της εξουσίας από το καθεστώς Ταλιμπάν; Ποια τα χαρακτηριστικά της εξωτερικής της πολιτικής στην περιοχή και απέναντι στο εν λόγω καθεστώς; Στο άρθρο εξετάζονται τα συμφέροντα της Ρωσίας, των άλλων περιφερειακών δρώντων της περιοχής, και του ίδιου του Αφγανιστάν. Επίσης εξετάζονται η αντίδραση της Μόσχας και οι σχέσεις της με την νεοσοσιαθεία κυβέρνηση των Ταλιμπάν. Τέλος, γίνεται ανασκόπηση του τρόπου με τον οποίο η Ρωσία εκμεταλλεύεται το κενό ισχύος προκειμένου να επανακτήσει το γόητρό της, να αναβαθμίσει τους συντελεστές ισχύος της και να αποκτήσει εκ νέου τον τίτλο της παγκόσμιας δύναμης.

Λέξεις κλειδιά: Κεντρική Ασία, Ρωσία, Ταλιμπάν, εθνικό συμφέρον, ηγεμονία, σφαίρα επιρροής.

Μετά τη σύναψη, στις 29 Φεβρουαρίου του 2020, της Συμφωνίας για την αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν μεταξύ Η.Π.Α. και Ταλιμπάν¹ και την εκκίνηση της

---

¹ Αμερικανικό Υπουργείο Εξωτερικών, «Agreement for Bringing Peace to Afghanistan between the Islamic Emirate of Afghanistan which is not recognized by the United States as a state and is known as the Taliban and the United States of America», 29 Φεβρουαρίου 2020, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement-For-Bringing-Peace-to-Afghanistan-02.29.20.pdf>.

ειρηνευτικής διαδικασίας στη χώρα, η ρωσική ηγεσία φάνηκε πρόθυμη να συνεννοηθεί με το νέο καθεστώς². Την ώρα που οι διπλωμάτες και το προσωπικό των πρεσβειών δυτικών χωρών εγκατέλειπαν μαζικά την Καμπούλ, η ρωσική αντιπροσωπεία παρέμεινε ως έχει, με τον ειδικό απεσταλμένο του Ρώσου Προέδρου, Βλ. Πούτιν, να δηλώνει ότι οι Ταλιμπάν έχουν δείξει από καιρό την αξιοπιστία τους ως διαπραγματευτικοί εταίροι σε αντίθεση με την προηγούμενη φιλοδυτική κυβέρνηση, επιδεικνύοντας με αυτό τον τρόπο ευνοϊκή στάση απέναντι στο καθεστώς, πιθανόν εξαιτίας των μακροχρόνιων επαφών της Ρωσίας μαζί τους³.

Στόχος του άρθρου είναι να καταδείξει τον τρόπο με τον οποίο η Ρωσία αξιοποιεί την ευκαιρία και το κενό ισχύος που προκάλεσε η αποχώρηση των Η.Π.Α. από την Κεντρική Ασία, αποσκοπώντας στην ανάκτηση του ηγετικού ρόλου της στην εν λόγω περιοχή και την επέκταση της σφαίρας επιρροής της στο ευρύτερο περιφερειακό υποσύστημα. Για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης και για τη βέλτιστη κατανόηση των αιτιών των κρατικών συμπεριφορών και των ιδιαιτεροτήτων στη χάραξη εξωτερικής πολιτικής, θα χρησιμοποιηθεί το ερμηνευτικό πλαίσιο του νεοκλασικού ρεαλισμού. Θα ληφθούν υπόψη οι εσωτερικές πιέσεις, δηλαδή ο ρόλος της ρωσικής ηγεσίας και των ομάδων συμφερόντων(των αυτοαποκαλούμενων «ελίτ»), καθώς και οι εξωτερικές πιέσεις που δέχθηκε η Μόσχα, δηλαδή ο ρόλος του διεθνούς παράγοντα στη σχέση Μόσχας-Ταλιμπάν, καθώς και ο ανταγωνισμός της Ρωσίας με άλλες αναδυόμενες δυνάμεις.

Η θεωρία του νεοκλασικού ρεαλισμού μας παρέχει τα απαραίτητα εργαλεία για να κατανοήσουμε την πολυπλοκότητα της ρωσικής εξωτερικής πολιτικής στην Κεντρική Ασία, η οποία καθίσταται πολύ σημαντική για τη

---

² Kirill Krivosheev, «Why Russia Is Hedging Its Bets in Afghanistan», *Carnegie Moscow Center*, 15 Μαρτίου, 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://carnegie.ru/commentary/84053>.

³ TASS, «Кабулов: талибы более договороспособны, чем марионеточное правительство Афганистана», 16 Αυγούστου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://tass.ru/politika/12141099>. Σύμφωνα με τις δηλώσεις του Πρέσβη της Ρωσίας στο Αφγανιστάν, Ντμίτρι Ζιρνόφ, η Ρωσία έχτιζε σχέσεις με τους Ταλιμπάν τα τελευταία 7-8 χρόνια. Για αυτό το λόγο, η νέα κυβέρνηση δεν τους ήταν «ξένη» και δεν υπήρχε ανάγκη να εγκαταλείψουν την Καμπούλ. Και *Ria Novosti*, «Москва выстраивала отношения с талибами восемь лет, заявил посол России», 11 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://ria.ru/20210911/otnosheniya-1749702419.html>. Ο υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας, Σεργκέϊ Λαβρόφ, ανέφερε το 2018 ότι δεν έχουν κρύψει ποτέ ότι διατηρούσαν επαφές με τους Ταλιμπάν διότι «αποτελούν μέρος της αφγανικής κοινωνίας» και *Kommersant*, «История отношений России с талибами», 17 Αυγούστου 2021, τελευταία Πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.kommersant.ru/doc/4947089>.

ρωσική αυτοαντίληψη ως Μεγάλη Δύναμη⁴. Η κατάταξη της Ρωσίας ως τέτοιας παρέχει σε αυτήν *ipso facto* το «δικαίωμα στην παρέμβαση» σε οποιοδήποτε θέμα, εξαιτίας του οποίου η ίδια κρίνει ότι διακυβεύονται τα συμφέροντά της⁵.

Μελετώντας την Εθνική Στρατηγική Ασφάλειας της Ρωσικής Ομοσπονδίας⁶ αντιλαμβάνεται κανείς την ύψιστη σημασία της διατήρησης της ρωσικής επιρροής στις χώρες της Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων Κρατών, αλλά και της μεγιστοποίησης της σφαίρας επιρροής⁷ της στην ευρύτερη περιφέρεια. Παρατηρείται, διαχρονικά, το έντονο ενδιαφέρον της Ρωσίας για εκμετάλλευση των κενών ισχύος που παρουσιάζονται, όταν απουσιάζει ένας κυρίαρχος δρώντας⁸.

Η υπόθεση εργασίας της παρούσας ανάλυσης διατυπώνεται ως εξής: «Όταν ένας κυρίαρχος δρώντας αποσύρει τις δυνάμεις του από μία περιφέρεια, δημιουργείται κενό ισχύος, επιτρέποντας σε αναδυόμενες περιφερειακές δυνάμεις να ενισχύσουν τη σφαίρα επιρροής τους». Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται στην παρούσα ανάλυση είναι η επαγωγική, καθώς επιχειρείται η εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων μέσα από την παρατήρηση της περίπτωσης της πρόσφατης ανάδυσης των Ταλιμπάν στην εξουσία, μετά την αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων. Προς απόδειξη της παραπάνω υπόθεσης χρησιμοποιούνται ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία από σημαντικές πηγές, όπως οι ομιλίες και οι δηλώσεις των κρατικών αξιωματούχων, ανακοινώσεις και δελτία Τύπου από επίσημους ιστοτόπους Υπουργείων και άλλων κρατικών θεσμών αλλά και δευτερογενείς πηγές, όπως βιβλία, άρθρα και αναλύσεις ινστιτούτων και κέντρων μελετών.

⁴ Miroslaw Minkina, «Russia's return to the superpower status», *Security and Defence Quarterly*26, no. 4 (Σεπτέμβριος 2019): 34-50.

⁵ Hanna Smith H., «Statecraft and Post-Imperial Attractiveness: Eurasian Integration and Russia as a Great Power», *Problems of Post-Communism*63, no. 3(Μάιος 2016):171-182.

⁶ Προεδρία Ρωσικής Ομοσπονδίας, «The President of Russian Federation's Decree N400, 02 June of 2021. On the National Security Strategy of Russian Federation», 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/47046/page/1>.

⁷ Ως σφαίρα επιρροής ορίζονται οι διεθνείς σχηματισμοί στους οποίους ένα έθνος-κράτος ασκεί τη μεγαλύτερη επιρροή από τους υπόλοιπους δρώντες. Με αυτό τον τρόπο ενδέχεται να περιορίσει την ανεξαρτησία, αλλά και την ελεύθερη δράση των πολιτικών οντοτήτων μέσα σε αυτούς. Etzioni A., «Sphere of Influence: A Reconceptualization», *The Fletcher Forum of World Affairs* 39, no.2(2015):117-132και Paul Keal P., *Unspoken Rules and Superpower Dominance*, (Λονδίνο: Macmillan, 1983), σ.194-212.

⁸ Robert E. Berls Jr., «Strengthening Russia's Influence in International Affairs, Part I: The Quest for Great Power Status», *The Nuclear Threat Initiative*, 13 Ιουλίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, [https://www.nti.org/analysis/articles/strengthening-russias-influence-in-international-affairs-part-i-the-quest-for-great-power-status/..](https://www.nti.org/analysis/articles/strengthening-russias-influence-in-international-affairs-part-i-the-quest-for-great-power-status/)

Η δομή της παρούσας έρευνας είναι η εξής: αρχικά γίνεται αναφορά στα χαρακτηριστικά του περιφερειακού συστήματος της Κεντρικής Ασίας με έμφαση στη θέση του Αφγανιστάν. Έπειτα εξετάζονται τα συμφέροντα των διεθνών δρώντων στην περιοχή. Στη συνέχεια αναλύεται, εν συντομία, η πορεία της αφγανικής κρίσης και οι πρόσφατες συγκρούσεις στο πλαίσιο αυτής. Τέλος, δίνεται έμφαση στις ιδιαιτερότητες της σχέσης μεταξύ της Ρωσίας και της νεοσυσταθείσας κυβέρνησης των Ταλιμπάν, προκειμένου να εξαχθούν ορισμένα συμπεράσματα βάσει όσων εξετάστηκαν.

Μια τέτοια έρευνα μπορεί να αξιοποιηθεί από όσους ενδιαφέρονται να ερευνήσουν την εξωτερική πολιτική της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Κεντρική Ασία, και ιδιαίτερα στο Αφγανιστάν. Η χρήση των έγκυρων πληροφοριών από τις επιστημονικές πηγές θα συμβάλλει στη δημιουργία μιας ξεκάθαρης εικόνας για τις σχέσεις μεταξύ Μόσχας και Ταλιμπάν αλλά και τις επιδιώξεις τους στο πλαίσιο του άναρχου διεθνούς συστήματος.

1. Τα γενικά χαρακτηριστικά της περιφέρειας της Κεντρικής Ασίας και του Αφγανιστάν.

Ο ορισμός της περιφέρειας της Κεντρικής Ασίας υπέστη κατά καιρούς πολλές διαφοροποιήσεις από γεωγράφους, πολιτικούς επιστήμονες και ιστορικούς. Ο πιο ευρύς ορισμός περιλαμβάνει τις πέντε χώρες πρώην μέλη της Σοβιετικής Ένωσης (Καζακιστάν, Κιργιστάν, Τατζικιστάν, Τουρκμενιστάν, Ουζμπεκιστάν), κομμάτια της Νότιας Σιβηρίας (Αλτάι, Τούβα, Μπουριάτια)⁹, την αυτόνομη περιοχή του Σιντζιάνγκ στη βορειοδυτική Κίνα, τη Μογγολία, την ασιατική Ρωσία, το Αφγανιστάν, το βόρειο κομμάτι του Πακιστάν και το βόρειο κομμάτι του Ιράν¹⁰. Η περιοχή καθίσταται πεδίο γεωπολιτικού ανταγωνισμού αλλά και συνεργασίας της Ρωσίας με παγκόσμιους δρώντες, όπως οι Η.Π.Α., η Κίνα και η Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και με περιφερειακούς όπως είναι η Ινδία, το Ιράν κ.ά., και, τέλος, με αναδυόμενες περιφερειακές δυνάμεις, όπως το Κατάρ και η Σαουδική Αραβία¹¹.

Όπως σημειώνει χαρακτηριστικά η Ειρήνη Χειλά «ο ρόλος των διεθνικών φαινομένων όπως η τρομοκρατία, η διακίνηση ναρκωτικών, η μαζική μετανάστευση, ο ισλαμικός φονταμενταλισμός και οι συνέπειές τους στην ασφάλεια του διεθνούς συστήματος που έχουν άμεση σχέση με την υπό

⁹ Dmitri Trenin D., «Russia and Central Asia» στο *Central Asia, Views from Washington, Moscow, and Beijing*, επιμ. Eugene B. Rumer, Dmitri Trenin D. και Zhao Huasheng (Νέα Υόρκη/Λονδίνο: M.E. Sharpe, London, 2007), 76-77.

¹⁰ Trenin «Russia and Central Asia», 76-77., και Yuri Bregel, *An historical Atlas of Central Asia*, (Λάντνεν, Βοστώνη: Brill, 2003), σ.10.

¹¹ *Ο.Π.*

εξέταση περιοχή, έχουν επισημανθεί και αναλυθεί ήδη από τη δεκαετία του 1990»¹². Τότε είχε προβλεφθεί μια σειρά από δράσεις για την αντιμετώπιση νέων εθνικιστικών, θρησκευτικών, κοινωνικών και πολιτιστικών διεκδικήσεων και την εξάλειψη των βαθύτερων αιτιών τους που ήταν «η οικονομική απόγνωση, η κοινωνική αδικία και η πολιτική καταπίεση»¹³.

Το γεγονός ότι τα κράτη της Κεντρικής Ασίας είναι περικλειστα, συντελεί στη διαμόρφωση τόσο της οικονομίας όσο και της κουλτούρας τους¹⁴. Ειδικότερα, το Αφγανιστάν, ούσα μία περικλειστη χώρα, για να αποκτήσει πρόσβαση στις αγορές και τα λιμάνια αλλά και στον διεθνή εναέριο χώρο, είναι αναγκασμένο να διατηρεί καλές σχέσεις με τα γειτονικά κράτη, από τα οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η χώρα να επηρεάζεται από τους γεωστρατηγικούς ανταγωνισμούς των παραπάνω χωρών.

Ευρισκόμενο στην «καρδιά της Ασίας», το Αφγανιστάν είτε άνηκε σε κάποια αρχαία αυτοκρατορία¹⁵ είτε διαδραμάτιζε τον ρόλο ενός ουδέτερου ημιαυτόνομου μορφώματος στο πλαίσιο του «μεγάλου παιχνιδιού» των αυτοκρατοριών της Ρωσίας και της Μεγάλης Βρετανίας¹⁶. Τα ιδιαίτερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά μετέτρεψαν τη χώρα σε στρατηγικό κόμβο γεωπολιτικής και γεωοικονομικής της Ασίας. Το Αφγανιστάν, από όπου κάποτε περνούσε ο «Δρόμος του Μεταξιού», ύστερα μετατράπηκε σε «σύνορο» μεταξύ των Αυτοκρατοριών και σήμερα αποτελεί, ουσιαστικά, εμπόδιο στην ανάπτυξη πολλών ευρασιατικών οικονομικών έργων¹⁷.

Το Αφγανιστάν παρέμεινε για πολλά χρόνια πολιτικά και οικονομικά αδύναμο κράτος και αποτέλεσε πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ των Μεγάλων

---

¹² Ειρήνη Χειλά., *Διεθνής Κοινότητα και Εύθραυστα Κράτη: Διλήμματα της Διεθνούς Οργάνωσης*. (Βάρη Αττικής: Εκδόσεις Ποιότητα, 2020), 223.

¹³ Όπως αναφέρει η Ε. Χειλά (Ο.π.), στο έργο του Boutros Boutros-Ghali, *An agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peace Making and Peace Keeping: report of the Secretary-General pursuant to the statement adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992*, UN Doc, H/47/277 (Νέα Υόρκη: UN Department of Public Information, 1992), 9, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://digitallibrary.un.org/record/145749?ln=en>.

¹⁴ Shahid Javes Burki «Central Asia and Talibanisation of Afghanistan», *The Express Tribune*, 15 Νοεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://tribune.com.pk/story/2329465/central-asia-and-talibanisation-of-afghanistan>.

¹⁵ Επί 2500 χρόνια το Αφγανιστάν αποτελούσε μέρος κάποιας αυτοκρατορίας, αρχίζοντας από την περσική τον 5^ο αιώνα. Barnett R. Rubin, *Afghanistan: What everyone needs to know* (Νέα Υόρκη: Oxford University Press, 2020), 8.

¹⁶ Daria Heriye, «Уравнение войны: сумма Индии и Пакистана войн в Афганистане», *Pir Center*, 5 Απριλίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <http://www.pircenter.org/blog/view/id/469>.

¹⁷ Heriye, «Уравнение войны: сумма Индии и Пакистана войн в Афганистане».

Δυνάμεων λόγω της στρατηγικής τοποθεσίας του¹⁸. Επιπλέον, μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και την ανεξαρτητοποίηση των κρατών της Κεντρικής Ασίας, η χώρα μετατράπηκε σε ένα από τα πιθανά περάσματα για ενεργειακούς αγωγούς στην περιοχή. Μια τέτοια εξέλιξη θα επέτρεπε σε αυτά τα κράτη να ανεξαρτητοποιηθούν περαιτέρω από τη Μόσχα και να αξιοποιήσουν την επιλογή του Αφγανιστάν, αποφεύγοντας έτσι μια πιθανή ενδυνάμωση του Ιράν¹⁹. Αυτό σηματοδότησε την έναρξη μιας νέας φάσης στρατηγικού ανταγωνισμού στην εν λόγω περιφέρεια.

Η επικρατούσα θρησκεία στη χώρα είναι το σουνιτικό Ισλάμ²⁰. Στο Σύνταγμα του 2004 αναγνωρίζονται 14 εθνικές ομάδες, εκ των οποίων οι τέσσερις μπορούν να συμμετέχουν και να διαμορφώνουν την πολιτική του κράτους: οι Παστούν, Τατζικοί, Χαζάροι και Ουζμπέκοι²¹. Η πολυεθνικότητα των πολιτών έχει ως απότοκο τη δημιουργία ασταθούς περιβάλλοντος στο εσωτερικό της χώρας²². Επιπλέον, λόγω της διαχρονικά αδύναμης οικονομίας του Αφγανιστάν, η κυβέρνηση αδυνατεί να αναλάβει τα κόστη της διακυβέρνησης της χώρας. Συνεπώς, η εξάρτηση από την εξωτερική βοήθεια είναι δεδομένη.

Βασικός στόχος της εκάστοτε κυβέρνησης του Αφγανιστάν είναι η διαμόρφωση και η υλοποίηση κοινωνικό-οικονομικών σχεδίων που αποσκοπούν στην ανοικοδόμηση και τον εκσυγχρονισμό του κράτους. Οι προσπάθειες των κυβερνήσεων των τελευταίων εκατό χρόνων, όμως, αποδείχθηκαν άκαρπες²³.

Η σταθερότητα που χαρακτήριζε το Αφγανιστάν από το 1930 μέχρι τη δεκαετία του 1970 οφειλόταν στη διεθνή ομοφωνία για συμπάρασταση στην

---

¹⁸ Asadullah Kayhan, «Два основных вектора политики Российской Федерации в отношении Афганистана», *Far Eastern Federal University* 21, (2020): 1465-1474, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=44282338>.

¹⁹ Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 92.

²⁰ Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 13.

²¹ Σύμφωνα με τον αρχηγό της παλαιότερης φυλετικής οικογένειας στην Τζαλαλαμπάντ και ύστερα Πρώτο Αντιπρόεδρο Χατζί Αμπντούλ Καντίρ (06.2002-07.2002), οι Παστούν επιδιώκουν τον πλήρη έλεγχο της εξουσίας, οι Τατζικοί συμβιβάζονται με διαχωρισμό 50 -50 με τους πρώτους, ενώ οι Ουζμπέκοι και οι Χαζάροι θεωρούν σωστό τον χωρισμό εξουσίας επί ίσους όρους μεταξύ και των τεσσάρων ομάδων. Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 90.

²² Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 11.

²³ Andrei Kortunov, «Оптимистическая трагедия, или Как нам обустроить Афганистан», *Russian International Affairs Council*, 21 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://russiancouncil.ru/analytics-and-comments/comments/optimisticheskaya-tragediya-ili-kak-nam-obustroit-afganistan/>.

κυβέρνηση της χώρας. Την περίοδο κυβέρνησης του Βασιλιά Ζαχίρ Σάχ²⁴ η χώρα απολάμβανε μία πρωτόγνωρη περίοδο ευημερίας και εσωτερικής σταθερότητας. Με την υποστήριξη της αστικής μεσαίας τάξης, η μοναρχία επιτυχημένα εξισορροπούσε το κοσμικό νομικό σύστημα με συμβουλευτικού χαρακτήρα συναντήσεις με εκπροσώπους επαρχιακών κοινοτήτων και φυλών²⁵. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η Μεγάλη Βρετανία, όπως και μετέπειτα οι Η.Π.Α., διατηρούσαν *de facto* συμφωνίες με τη Σοβιετική Ένωση να μην παρεμβαίνει στα εσωτερικά της ζητήματα²⁶. Με τη διεθνή οικονομική βοήθεια κτίστηκε ένας αρκετά δυνατός στρατός, ενώ το μεγαλύτερο μέρος της οικονομίας στηριζόταν στον αγροτικό τομέα και της κτηνοτροφίας. Η αστικοποίηση και η πολιτική δραστηριοποίηση προόδευαν με αργούς ρυθμούς²⁷.

Υπενθυμίζεται ότι το πραξικόπημα της 27^{ης} Απριλίου του 1978 και η έλευση στην εξουσία του Λαϊκού Δημοκρατικού Κόμματος του Αφγανιστάν (P.D.P.A.) είχε δώσει τη δυνατότητα στις καινούργιες ομάδες συμφερόντων, τις λεγόμενες «ελίτ», αλλά και σε άλλες παρατάξεις, να διεκδικήσουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής του κράτους. Η μετέπειτα εισβολή των Σοβιετικών μετέτρεψε την εμφύλια σύγκρουση μεταξύ δύο ομάδων του ίδιου κόμματος σε παγκόσμιο ζήτημα. Προσπαθώντας να μετατρέψουν το Αφγανιστάν σε χώρα-δορυφόρο, οι Σοβιετικοί αποσκοπούσαν στην άσκηση ιδεολογικής επιρροής στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, προκειμένου να συμβαδίζει με τον προσανατολισμό του κυβερνώντος κόμματος και της Σοβιετικής Ένωσης²⁸. Η καταπίεση που υπέστη η αφγανική κοινωνία εκείνα τα χρόνια είχε ως αποτέλεσμα περίπου 5 εκατομμύρια Αφγανοί να μεταναστεύσουν προς το Πακιστάν και το Ιράν.

Με την αποχώρηση των Σοβιετικών και την παύση της χρηματοδότησης, το αφγανικό κράτος κατέρρευσε. Μέχρι το 1992, τα δεκατέσσερα χρόνια βίας αφάνισαν τις κυβερνώσες ελίτ. Η βασιλική οικογένεια ήταν σε εξορία και σχεδόν όλοι οι μορφωμένοι πολίτες είτε είχαν μεταναστεύσει στη Δύση είτε είχαν σκοτωθεί από τους πολιτικούς

---

²⁴ Αναφερόμαστε στην περίοδο από το 1933 μέχρι το 1973, κατά την οποία η μοναρχία ανατράπηκε με πραξικόπημα από τον ξάδελφο του βασιλιά Ζαχίρ, τον Μουχάμαντ Νταούντ.

²⁵ Barfield Thomas, *Afghanistan: Cultural and Political History* (Πρίνστον: Princeton University Press, 2010), 170, 200.

²⁶ Κυβερνούσε όλα αυτά τα χρόνια ήταν η δυναστεία Musahiban, η οποία δεν επέτρεπε σε οποιοδήποτε πολιτικό κίνημα να την απειλήσει.

²⁷ Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 47.

²⁸ Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 57.

αντιπάλους τους. Μέσα σε κατάσταση απόλυτου χάους, σχεδόν κάθε εθνική και φυλετική ομάδα μετατράπηκε σε οργανωμένο και οπλισμένο μέρος της κοινωνίας²⁹.

Στις αρχές της δεκαετίας 1990, εμφανίστηκαν, αρχικά «δειλά», στις βόρειες περιοχές της χώρας, οι λεγόμενοι «Ταλιμπάν». Οι «Σπουδαστές», όπως μεταφράζεται η λέξη στην τοπική διάλεκτο Παστούν, έκαναν την εμφάνισή τους λίγο μετά την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων από την περιοχή. Πρόκειται για ένα φονταμενταλιστικό κίνημα το οποίο αναδείχθηκε μέσα από θρησκευτικά σεμινάρια και σταδιακά έφερε υπό τον έλεγχο του επαρχιακές πόλεις του Αφγανιστάν. Έως το 1996 η δυναμική τους είχε αυξηθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να καταλάβουν την πρωτεύουσα της χώρας, Καμπούλ.

Τότε, ένα μείγμα φόβου, ανοχής και ολιστικής εξάντλησης εξαιτίας του μακροχρόνιου πολέμου, οδήγησε πολλούς Αφγανούς στο να αποδεχθούν τον τρόπο διακυβέρνησης των Ταλιμπάν³⁰. Όπως και άλλοι Αφγανοί δρώντες, οι ρίζες των Ταλιμπάν εντοπίζονται τόσο σε εγχώριους όσο και σε διεθνείς παράγοντες. Μερικοί τους θεωρούν ως εργαλείο-δημιούργημα του Πακιστάν, ενώ άλλοι εκλαμβάνουν την άνοδό τους ως εγχώρια αντίδραση στις συνθήκες μετά την κατάρρευση του κράτους.³¹

Μετά την εισβολή των Η.Π.Α. στο Αφγανιστάν το 2001, οι τεχνοκράτες της κεντρικής κυβέρνησης που ανέλαβαν την εξουσία αποτελούνταν από ανθρώπους που σπούδασαν στη Δύση και σχεδίαζαν την υλοποίηση μακροπρόθεσμων έργων με τη σημαντική συνεισφορά πρωτίστως των Η.Π.Α..³² Αυτό, ωστόσο, δεν απέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα.³³

Μετά την εκλογή του Ασράφ Γκανί ως Προέδρου του Αφγανιστάν το 2014 και την αύξηση της οικονομικής βοήθειας από τις Η.Π.Α., περίπου το 50% από αυτή εξακολουθούσε να μη διοχετεύεται στο κράτος και τους

---

²⁹ Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 89.

³⁰ Ahmen Rashid, *Taliban: Militant Islam, Oil and Fundamentalism in Central Asia*, (Νιού Χέιβεν: Yale University Press, 2000), 23.

³¹ Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 93.

³² Ivan Safranchuk και Vera Zhornist «The Taliban Enigma and the Polycentric World», *Russia in Global Affairs* 19, no.3 (Σεπτέμβριος 2021): 10-24.

³³ Για χρόνια, όσο η κυβέρνηση Καρζάι (2002-2014) ανέπτυξε δίκτυα κλικών, η διεθνής κοινότητα είχε επικεντρωθεί περισσότερο στη σύνταξη του νέου Συντάγματος, τις εκλογές και τους εθνικούς θεσμούς, παρά στην ποιότητα της διακυβέρνησης από τον ηγέτη του κράτους. Η διαφθορά που χαρακτήριζε το Αφγανιστάν εκείνης της περιόδου, σε συνδυασμό με την αναποτελεσματική διακυβέρνηση του Καρζάι, προκάλεσαν την έλλειψη της εσωτερικής νομιμοποίησης. Thomas Barfield, *Afghanistan: A Cultural and Political History*, (Πρίνστον: Princeton University Press, 2010).

εθνικούς μηχανισμούς. Έτσι, η αφγανική κοινωνία συνέχιζε να μαστιζείται από φτώχεια και διαφθορά³⁴.

Έπειτα από την ανάληψη της εξουσίας το 2021, η νεοσυσταθείσα κυβέρνηση των Ταλιμπάν ήρθε αντιμέτωπη με ένα εξουθενωμένο - από κάθε άποψη - κράτος και μία κοινωνία ανίκανη να αντισταθεί. Για να βελτιώσει την κατάσταση και να δημιουργήσει μια υποτυπώδη εσωτερική νομιμοποίηση από πλευράς πολιτών, η καινούρια ηγεσία έθεσε ορισμένους βασικούς στόχους. Ο πρώτος και βασικότερος ήταν η δημιουργία τακτικών επαφών και η αναβάθμιση των ήδη υπάρχουσών σχέσεων με τα γειτονικά κράτη³⁵. Έτσι, ευελπιστούσε να αποκτήσει διεθνή αναγνώριση, αλλά και να αφαιρεθεί από τη λίστα τρομοκρατικών οργανώσεων του Ο.Η.Ε..³⁶ Η δημιουργία θετικής εικόνας διεθνώς είναι ζωτικής σημασίας για τη χώρα, διότι αποσκοπεί στην λήψη ευμεγέθους ανθρωπιστικής βοήθειας³⁷.

2. Τα συμφέροντα των διεθνών δρώντων στην περιοχή

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, το Αφγανιστάν αποτέλεσε διαχρονικά μέλος της έριδος για τους παγκόσμιους δρώντες, οι οποίοι είχαν ως άπώτερο σκοπό την αύξηση της επιρροής τους στην περιοχή.

Τα συμφέροντα των Η.Π.Α. στο Αφγανιστάν εδραιώνονται σε δύο θεωρητικά υπόβαθρα, αυτά του πολιτικού ρεαλισμού και του πολιτικού φιλελευθερισμού. Η συχνή αλλαγή κομμάτων στην εξουσία έχει ως αποτέλεσμα την ταλάντωση μεταξύ προτεραιοτήτων που θέτουν οι υπεύθυνοι για λήψη αποφάσεων στην εξωτερική πολιτική της χώρας. Από τη μία, προτεραιότητα έχει το εθνικό συμφέρον και η εκμετάλλευση των στρατηγικών πηγών φυσικών πόρων και, από την άλλη, η διάδοση των δυτικών αξιών και η οικοδόμηση δημοκρατικών κρατών δικαίου στο εξωτερικό.

Η εισβολή των αμερικανικών δυνάμεων στο Αφγανιστάν το 2001 εξυπηρετούσε τα εθνικά συμφέροντα του κράτους³⁸. Η απειλή της διεθνούς

³⁴ Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 193.

³⁵ Safranchuk και Zhornist, «The Taliban Enigma and the Polycentric World».

³⁶ Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, «Resolution N1267 (1999)», S/RES/1267 (1999), 15 Οκτωβρίου 1999, (τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.un.org/securitycouncil/s/res/1267-%281999%29>).

³⁷ Konarovskiy Mikhail, «Kabul: Old problems are new challenges», *Russian International Affairs Council*, 26 Νοεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://russiancouncil.ru/en/analytcs-and-comments/analytcs/kabul-old-problems-are-new-challenges/>.

³⁸ Андрей Манойло, «Внешняя политика США в Афганистане Конфликт интересов и ценностей», *International Relations* 2, (2013): 192-196.

τρομοκρατίας έπρεπε να εξουδετερωθεί με κάθε κόστος. Ως μοναδική μεγάλη δύναμη ικανή να ηγεμονεύσει παγκοσμίως θα ανέμενε κανείς να εγκαθιδρύσει μια κυβέρνηση στο Αφγανιστάν που θα βρισκόταν σε αγαστή συνεργασία με εκείνη των Η.Π.Α.. Συμπληρωματικά, η Ουάσινγκτον έπρεπε να εξασφαλίσει ότι το Αφγανιστάν, που θεωρούνταν για πολλά χρόνια από τους Ρώσους ως το νότιο «σύνορο» της χώρας τους, δεν θα περνούσε εκ νέου στην σφαίρα επιρροής της Μόσχας³⁹.

Από την άλλη, τα συμφέροντα της Κίνας υπαγόρευαν να αναπτύσσονται σταθερά τα κράτη της Κεντρικής Ασίας που είναι οικονομικά, πολιτισμικά και ιστορικά συνδεδεμένα με την περιοχή του Σιντζιάνγκ στη βορειοδυτική Κίνα, όπου διαμένουν εκπρόσωποι πολλών εθνικών μειονοτήτων, συμπεριλαμβανομένων και των Ουιγούρων, Καζάκων και Ουζμπέκων⁴⁰.

Μακροπρόθεσμα, οι βλέψεις της Κίνας συνάδουν με την υλοποίηση της πρωτοβουλίας *Μίας Ζώνης και Ενός Δρόμου* (One Belt One Road)⁴¹ Χάρη στην οικονομική και στρατιωτική ισχύ που διαθέτει στο πλαίσιο του Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης αλλά και άλλων περιφερειακών φόρα, η Κίνα (όπως και η Ρωσία) παρουσιάζεται ως ηγεμόνας στην περιφέρεια του Αφγανιστάν. Για αυτό Πεκίνο και Μόσχα προσπαθούν να συντονίζουν τις κινήσεις των άλλων δρώντων και να διαφυλάσσουν τα δικά τους εθνικά συμφέροντα, προκειμένου να αποφευχθεί μια ενδεχόμενη σύγκρουση⁴².

Όσον αφορά στην Ινδία και το Πακιστάν, οι διαχρονικά στρατηγικοί αντίπαλοι έχοντας τα δικά τους περιφερειακά συμφέροντα να υπερασπιστούν, επίσης διεκδικούν την ηγεμονία στην περιοχή. Η Ινδία στηρίζει τη δημιουργία ενός δημοκρατικού καθεστώτος στο Αφγανιστάν, διότι η προηγούμενη εμπειρία της κυβέρνησης των Ταλιμπάν (1996-2001) αποδείχθηκε απειλή για την σταθερότητα και ασφάλεια τόσο του

---

³⁹ Андрей Манойло, «Внешняя политика США в Афганистане Конфликт интересов и ценностей».

⁴⁰ Andrey Kazantsev, «Перспективы и сценарии развития ситуации в Афганистане: интересы России и Китая», *Russian International Affairs Council*, 22 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://russiancouncil.ru/analytics-and-comments/analytics/perspektivy-i-stsenarii-razvitiya-situatsii-v-afganistane-interesy-rossii-i-kitaya/>.

⁴¹ *Belt and Road Initiative*, δ.η., τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021 <https://www.oecd.org/finance/Chinas-Belt-and-Road-Initiative-in-the-global-trade-investment-and-finance-landscape.pdf>).

⁴² Kazantsev, «Перспективы и сценарии развития ситуации в Афганистане: интересы России и Китая».

Κασιμίρ⁴³ όσο και ολόκληρης της χώρας. Η χρήση της ήπιας ισχύος χαρακτηρίζει την προσέγγιση της Ινδίας⁴⁴. Από την οικονομική πλευρά, αυτό που προσδοκά το Νέο Δελχί είναι να αλλάξει την ισορροπία ισχύος για να ανοίξει, μέσω του Αφγανιστάν, μια δίοδο στην Κεντρική Ασία με απώτερο στόχο την ανεμπόδιστη πρόσβαση στα ορυκτά αλλά και τους ενεργειακούς πόρους των κέντρο-ασιατικών δημοκρατιών⁴⁵. Η Ινδία φαίνεται να είναι έτοιμη να συνεργαστεί με οποιαδήποτε κυβέρνηση θα ακολουθεί ανεξάρτητες πολιτικές από το Ισλαμαμπάντ και θα στηρίζει ταυτόχρονα τα πολιτικά κινήματα των Παστούν στο Πακιστάν τα οποία διατηρούν τάσεις ανεξαρτητοποίησης.

Για το Πακιστάν, οποιαδήποτε ενέργεια της Ινδίας στο Αφγανιστάν εκλαμβάνεται ως προσπάθεια στρατηγικής περικύκλωσής του. Αξίζει να σημειωθεί ότι το Αφγανιστάν αποτελεί τη ζώνη του στρατηγικού βάθους του Πακιστάν, όπου μπορεί να μεταφέρει το στρατό του σε περίπτωση πολέμου. Για το λόγο αυτό, είναι ζωτικής σημασίας για το Πακιστάν, το καθεστώς στην Καμπούλ να είναι φίλα προσκείμενο στο Ισλαμαμπάντ. Δεν υπάρχουν αμφιβολίες ότι το καθεστώς των Ταλιμπάν κατόρθωσε να επιβιώσει το 2001, παρότι καταδιωκόταν από τις δυτικές δυνάμεις, έχοντας εγκατασταθεί –ίσως με τη σιωπηρή συγκατάθεσή τους– στις επαρχίες γειτονικών κρατών όπως του Πακιστάν. Εξάλλου, το τελευταίο προσπαθεί με κάθε τρόπο να καταστήσει κατανοητό στους Αφγανούς αξιωματούχους ότι χωρίς αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί ειρήνη και σταθερότητα στη χώρα και οι όροι επίλυσης συγκρούσεων θα πρέπει να ταυτίζονται με τα εθνικά συμφέροντα του Πακιστάν⁴⁶. Από οικονομικής πλευράς, τα συμφέροντα του Πακιστάν είναι παρόμοια με αυτά της Ινδίας, δηλαδή συνδέονται με την εκμετάλλευση των ενεργειακών και φυσικών πόρων της Κεντρικής Ασίας. Επιπλέον, έχοντας αρκετά μεγάλη μειονότητα των Παστούν στην επικράτειά του, το Πακιστάν είναι ιστορικά συνδεδεμένο με τα πολιτικά κινήματα της εν λόγω φυλής, τα

---

⁴³ Κεντρική θέση στη σύγκρουση μεταξύ τους κατέχουν οι περιοχές Τζαμού και Κασιμίρ, εδάφη που βρίσκονται στην επικράτεια της Ινδίας, (με την πλειονότητα των κατοίκων να είναι Μουσουλμάνοι) και τα οποία το Πακιστάν προσδοκά να προσαρτήσει. Daria Heriye, «Уравнениевойны: суммаИндиииПакистана - войнавАфганистане», *Pir Center*, 5 Απριλίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <http://www.pircenter.org/blog/view/id/469>.

⁴⁴ Η χώρα είναι πέμπτη παγκοσμίως σε επιχορηγήσεις που αφορούν ως επί το πλείστον την υλοποίηση σχεδίων ανοικοδόμησης στους τομείς της υγείας, της γεωργίας και της παιδείας.

⁴⁵ Daria Heriye, «Уравнениевойны: суммаИндиииПакистана - войнавАфганистане», *Pir Center*, 5 Απριλίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <http://www.pircenter.org/blog/view/id/469>

⁴⁶ Heriye, «Уравнение войны: сумма Индии и Пакистана - война в Афганистане».

οποία επιδιώκουν να μετριάσουν τις πολιτικές βλέψεις των μειονοτήτων στο βόρειο τμήμα της χώρας.

3. Η αφγανική κρίση: καθεστωτικές αλλαγές και διεθνείς επεμβάσεις.

Το Αφγανιστάν, περισσότερο από τα υπόλοιπα κράτη της περιοχής, έγινε «θύμα» της ιστορίας και της γεωγραφικής τοποθεσίας του⁴⁷. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο καθηγητής William Maley το γεγονός ότι το 1937 ο Γάλλος διπλωμάτης Rene Dollot ονόμασε τη χώρα «ασιατική Ελβετία»⁴⁸ μας θυμίζει ότι «περίπου 50 χρόνια πριν το κομμουνιστικό πραξικόπημα, το Αφγανιστάν ήταν μάλλον μία από τις πιο ειρηνικές χώρες στην ασιατική ήπειρο».

Από το 2001, ο πόλεμος στο Αφγανιστάν πέρασε σε μια νέα φάση. Ωστόσο, όλα ξεκίνησαν στις 27 Απριλίου του 1978, όταν οι αξιωματικοί του Λαϊκού Δημοκρατικού Κόμματος ανέτρεψαν τον Πρόεδρο Νταούντ και εγκαθίδρυσαν τη Δημοκρατία του Αφγανιστάν⁴⁹. Το 1979, η σοβιετική ηγεσία έκρινε απαραίτητη την παρέμβασή της με στόχο τη σταθεροποίηση της κατάστασης, καθώς και την εγκαθίδρυση της ηγεμονίας της στην περιοχή. Η παρουσία ενός «απελευθερωτικού» παράγοντα στην επικράτεια του Αφγανιστάν προκάλεσε την ακραία αντίδραση των ουλάμα (άνωτεροι κληρικοί στο Ισλάμ)⁵⁰ σε όλη τη χώρα, οι οποίοι και ανακήρυξαν το τζιχάντ(ιερό πόλεμο) έναντι ξένων εισβολέων.

Ακόμη και πριν τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου του 2001, οι μαζικές μετατοπίσεις πληθυσμού που είχαν προκληθεί από τον πόλεμο και την ξηρασία ασκούσαν πίεση στα γειτονικά κράτη, τα οποία αρνούνταν να υποδεχθούν τους Αφγανούς μετανάστες στην επικράτειά τους⁵¹. Στη συνέχεια, μετά τις βομβιστικές επιθέσεις εναντίον των αμερικανικών πρεσβειών στην Αφρική τον Αύγουστο του 1998, η διεθνής κοινότητα συνέδεσε άμεσα την τρομοκρατία με το Αφγανιστάν. Το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. επέβαλε κυρώσεις εις βάρος των Ταλιμπάν με την

---

⁴⁷ Мейли У. «Афганистан с точки зрения истории и географии», Международный Журнал Красного Креста, επλεγμένα άρθρα από N880-881, Δεκέμβριος 2010-Μάρτιος 2011, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://international-review.icrc.org/sites/default/files/reviews-pdf/2020-11/582.pdf>.

⁴⁸ Ο.π..

⁴⁹ Barnett R. Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 48, 52.

⁵⁰ Barnett R.R., *ό.π.*, 52.

⁵¹ Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 125.

κατηγορία της υπόθαλψης του αρχηγού της Αλ Κάιντα Οσάμα Μπιν Λάντεν⁵².

Η σύνδεση της τρομοκρατικής επίθεσης σε βάρος των Η.Π.Α. την 11^η Σεπτεμβρίου του 2001 με το καθεστώς των Ταλιμπάν, καθώς και η σχέση του καθεστώτος με την Αλ Κάιντα υπήρξαν οι καθοριστικές αιτίες της επέμβασης στο Αφγανιστάν τον Οκτώβριο του 2001. Σκοπός ήταν η εκδίωξη των Ταλιμπάν από την εξουσία και η δημιουργία μιας νέας, μεταβατικής κυβέρνησης που θα αναλάμβανε την πολιτική, θεσμική και κοινωνική ανοικοδόμηση της χώρας⁵³. Ωστόσο, οι Η.Π.Α. και ο Ο.Η.Ε. είχαν διαφορετική αντίληψη τόσο για τον πόλεμο όσο και για τη διαδικασία της «οικοδόμησης ειρήνης» (peacebuilding) στη χώρα. Όταν, η Συμφωνία της Γενεύης⁵⁴ του 1988 και η αποχώρηση των Σοβιετικών την επόμενη χρονιά απέτυχαν να τερματίσουν τον εμφύλιο πόλεμο, ο Ο.Η.Ε. έκανε επανειλημμένες προσπάθειες να κινήσει διαδικασίες «peacemaking» και «peacebuilding». Για τις Η.Π.Α., ωστόσο, ο πόλεμος ξεκίνησε το 2001. Η Συμφωνία της Βόννης⁵⁵ και οι συγκρούσεις που έλαβαν χώρα στον αστικό ιστό των πόλεων ήταν μέρος της πολεμικής προσπάθειας ενάντια στην Αλ Κάιντα και στους Ταλιμπάν, και όχι προσπάθεια εγκαθίδρυσης της ειρήνης για τους πολίτες του Αφγανιστάν⁵⁶.

Αδιαμφισβήτητο είναι το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της εικοσαετούς στρατιωτικής παρουσίας των Η.Π.Α. στην επικράτεια του Αφγανιστάν δεκάδες χιλιάδες στρατιωτικές ομάδες Αμερικανών μεταφέρθηκαν για να διατηρήσουν την ασφάλεια του κράτους, να εκπαιδεύσουν τις αφγανικές στρατιωτικές δυνάμεις αλλά και να ανοικοδομήσουν τη χώρα⁵⁷. Δισεκατομμύρια δολάρια επενδύονταν κάθε

⁵² Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε., «Resolution 1363», S/RES/1363, 30 Ιουλίου 2001, τελευταία πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.un.org/securitycouncil/s/res/1363-%282001%29>.

⁵³ Χειλά Ε, *Διεθνής Κοινότητα και Εύθραυστα Κράτη*, 225.

⁵⁴ Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε., «Agreements on the Settlement of the Situation Relating to Afghanistan», S/19834, 26 Απριλίου 1988, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/AF_880414_AgreementsSettlementoftheSituationRelatingAfghanistan%28eng%29.pdf.

⁵⁵ Mark Fields και Ramsha Ahmed, «A Review of the 2001 Bonn Conference and Application to the Road Ahead in Afghanistan», *Strategic Perspectives* 8 (Νοέμβριος 2011).

⁵⁶ Rubin, *Afghanistan. What everyone needs to know*, 136.

⁵⁷ Nan Tian, «20 years of US military aid to Afghanistan», *Stockholm International Peace Research Institute*, 22 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://bit.ly/3Kn3GZX>.

χρόνο σε στρατιωτική βοήθεια με σκοπό την ενδυνάμωση των Εθνικών Δυνάμεων Άμυνας και Ασφάλειας του Αφγανιστάν(A.N.D.S.F.)⁵⁸. Με τη σύναψη της Συμφωνίας μεταξύ των Ταλιμπάν και της κυβέρνησης των Η.Π.Α., και την αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων από την χώρα το 2021, οι Η.Π.Α. δέσμευσαν αφγανικά περιουσιακά στοιχεία στις αμερικανικές τράπεζες ύψους 9 δις δολαρίων και τερμάτισαν την όποια οικονομική βοήθεια⁵⁹. Η παραπάνω απόφαση, η οποία ελήφθη την περίοδο της Προεδρίας Μπάιντεν, σχετίζεται άμεσα με τη νομιμότητα του κινήματος ως κυβέρνηση της χώρας. Κανένα κράτος ακόμα δεν έχει αναγνωρίσει τους Ταλιμπάν ως νόμιμο καθεστώς του Αφγανιστάν. Οι οικονομικές κυρώσεις αποδείχθηκαν σχετικά αποδοτικές όσον αφορά την πίεση στους Ταλιμπάν σχετικά με τις ακραίες πρακτικές που χρησιμοποιούσαν, ειδικά απέναντι στις γυναίκες⁶⁰. Επιπλέον, αναμενόταν να επιταχύνουν τη λήψη της απόφασης για τη συγκρότηση μιας κυβέρνησης συνασπισμού, που θεωρείται απαραίτητη για τη σταθεροποίηση της κατάστασης στη χώρα⁶¹. Παρ'όλο που οι εκπρόσωποι του κινήματος έχουν υποσχεθεί ότι τα χρήματα αυτά θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για νομιματικές πολιτικές σύμφωνα με τους κανόνες της Εθνικής Τράπεζας του Αφγανιστάν (Da Afghanistan Bank) και πρότειναν να φέρουν ξένους παρατηρητές για το συγκεκριμένο σκοπό, υπάρχει έντονη δυσπιστία από την πλευρά της Ουάσινγκτον⁶². Η ανακάλυψη του αρχηγού της Αλ Κάιντα, Aymanal-Zawahiri, στην Καμπούλ τον Αύγουστο του 2022 δυσχέρανε τις διαπραγματεύσεις με τις Η.Π.Α. που αναμενόταν να ξεκινήσουν το Σεπτέμβριο, με την Ουάσινγκτον τελικά να τις αναβάλλει και να μεταφέρει ένα μέρος των δεσμευμένων αφγανικών περιουσιακών στοιχείων σε ειδικό ταμείο στην Ελβετία(Afghan Fund)⁶³.

⁵⁸ Περίπου 73 δις δολάρια είχαν επενδυθεί για στρατιωτική βοήθεια την περίοδο 2001-2020.

⁵⁹ Andrei Kortunov, «Оптимистическая трагедия, или Как нам обустроить Афганистан».

⁶⁰ Το άνοιγμα σχολείων αποκλειστικά για κορίτσια σε πόλεις όπως οι Χεράτ και Μαζαρί-Σαρίφ αποτελεί μια σημαντική στροφή στις συνήθειες πρακτικές των Ταλιμπάν.

⁶¹ Weeda Mehran, «Releasing US\$9.5billion in frozen assets can't help the Afghan people as long as the Taliban remain in power», *The Conversation*, 16 Δεκεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://bit.ly/3G65e8i>.

⁶² Δεν είναι λίγοι οι οικονομολόγοι(συμπεριλαμβανομένου και του υποψηφίου για Βραβεία Νόμπελ Joseph Stiglitz) που απευθύνθηκαν στην κυβέρνηση των Η.Π.Α. με το αίτημα να επιστρέψουν τα οικονομικά στοιχεία πίσω στην Καμπούλ και να εμπιστευτούν τους Ταλιμπάν. Smith Greame, «Afghanistan's central bank needs its assets back, argues Graeme Smith», *International Crisis Group*, Οκτώβριος 2022, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/afghanistan/afghanistans-central-bank-needs-its-assets-back-argues-graeme-smith>.

⁶³ Greame, «Afghanistan's central bank needs its assets back, argues Graeme Smith».

Συνεπώς, η έλευση των Ταλιμπάν στην εξουσία και οι επιπτώσεις αυτής, επιδεινώσαν περαιτέρω την οικονομία της χώρας με το αφγανικό μισό πληθυσμό, ο οποίος αγγίζει τα 38 εκατομμύρια, να αδυνατεί να επιβιώσει.

4. Τα συμφέροντα και η στρατηγική συμπεριφορά της Ρωσίας στην Κεντρική Ασία

Παρά την ανταγωνιστική φύση των σχέσεων των Η.Π.Α. με τη Ρωσία, τα τρομοκρατικά χτυπήματα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001, που καθόρισαν σημαντικά τις εξελίξεις στο διεθνές σύστημα και στα περιφερειακά υποσυστήματα, ήταν αυτά που εκκίνησαν τη συνεργασία μεταξύ των δυο κρατών, με απώτερο στόχο την εξάλειψη της απειλής της διεθνούς τρομοκρατίας⁶⁴.

Η ενδεχόμενη εκδήλωση απειλής για τη σταθερότητα στην Κεντρική Ασία είχε εμφανιστεί όταν, το 1999, το Ισλαμικό Κίνημα του Ουζμπεκιστάν προκάλεσε τρομοκρατικά χτυπήματα στην επικράτεια του Κιργιστάν αλλά και στο ίδιο το Ουζμπεκιστάν⁶⁵. Το κίνημα είχε την εμφανή υποστήριξη της Αλ-Κάιντα, ενώ απολάμβανε και την εύνοια των Ταλιμπάν. Η μεγαλύτερη απειλή για τη Ρωσία τότε ήταν οι διασυνδέσεις της Αλ-Κάιντα και των Ταλιμπάν με το ριζοσπαστικό ισλαμικό παράγοντα στο Βόρειο Καύκασο. Μαζί με τον ηγέτη των αποσχιστικών δυνάμεων της Τσετσενίας, Σ. Μπασάεβ, αποσκοπούσαν να καταλάβουν την εξουσία σε όλο τον Βόρειο Καύκασο. Τότε, η Μόσχα υπολόγιζε στις αμερικανικές δυνάμεις για τη σταθεροποίηση της κατάστασης στο Αφγανιστάν και σε ολόκληρη την Κεντρική Ασία⁶⁶. Σήμερα προτιμάει να ελέγχει την περιοχή με δικές της δυνάμεις ή με τη συμμετοχή άλλων περιφερειακών δρώντων (όπως η Κίνα). Η αποχώρηση των Η.Π.Α. από την επικράτεια του Αφγανιστάν δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για την υλοποίηση αυτών των σχεδίων.

Η άσκηση επιρροής στις χώρες του πρώην σοβιετικού χώρου είναι καταλυτικής σημασίας για τη Ρωσία, διότι εκεί κρίνει η ρωσική κυβέρνηση

---

⁶⁴ Η Ρωσία υποστήριξε τις Η.Π.Α. στην επιχείρηση με κωδικό όνομα «Επιχείρηση Διαρκής Ελευθερία», αλλά έλαβε μέρος και σε επιχειρήσεις της Διεθνούς Δύναμης Αρωγής για την Ασφάλεια (I.S.A.F.), ιδρυθείσα υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε., διότι αντιμετώπιζε συνέχεια δυσκολίες στα τατζικοαφγανικά σύνορα.

⁶⁵ Στις στρατιωτικές συγκρούσεις πήραν μέρος, εκτός από τις ρωσικές δυνάμεις, δυνάμεις κρατών μελών του Οργανισμού της Συνθήκης Συλλογικής Ασφάλειας της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών.

⁶⁶ Andrei Kazantsev, «ПерспективыисценарииразвитияситуацииивАфганистане: интересыРоссиииКитая», *Russian International Affairs Council*, 22 Σεπτεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://russiancouncil.ru/analytics-and-comments/analytics/perspektivy-i-stsenarii-razvitiya-situatsii-v-afganistane-interesy-rossii-i-kitaya/>

ότι διακυβεύεται το βασικό της εθνικό συμφέρον που συνδέεται με εθνικά ζητήματα ασφαλείας. Προκειμένου να αντιμετωπίσει ενδεχόμενες τρομοκρατικές απειλές διασυνοριακού χαρακτήρα, σε διάφορους άξονες όπως αυτοί που συνδέουν Αφγανιστάν-Κεντρική Ασία-Ρωσία και Μέση Ανατολή – Αφγανιστάν-Ρωσία, η τελευταία θεωρεί αναγκαία τη δημιουργία μίας προστατευτικής, για την επικράτειά της, ενδιάμεσης ζώνης επιρροής⁶⁷.

5. Σχέσεις Ρωσίας-Ταλιμπάν

Οι σχέσεις μεταξύ Ρωσίας και Ταλιμπάν έχουν διέλθει από διάφορα στάδια εξέλιξης, κυρίως λόγω των διαφορετικών επιδιώξεων μεταξύ των δύο δρώντων στην περιοχή. Οι ενέργειες του κινήματος τη δεκαετία του 1990 οδήγησαν στην επίσημη ανακήρυξή του, το 2003, από το Ανώτατο Δικαστήριο της Ρωσικής Ομοσπονδίας ως «τρομοκρατικό» και την απαγόρευση της δράσης του στο έδαφος της Ρωσίας⁶⁸. Δύο ήταν τα γεγονότα που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο για την απόφαση αυτή: η αεροπειρατεία ρωσικού αεροπλάνου το 1995 (με ομήρους) από τους Ταλιμπάν και οι διασυνδέσεις με Τσετσένους στασιαστές⁶⁹. Τον Ιανουάριο του 2000, ο ηγέτης των Ταλιμπάν, Μολά Ομάρ, συναντήθηκε με τον πρώην Πρόεδρο της Τσετσενίας, Ζελιμχάν Γιανταρμπιέβ, στο Κανταχάρ και ανακοίνωσε επίσημα ότι το κίνημά του αναγνωρίζει την ανεξαρτησία της αυτοαποκαλούμενης Δημοκρατίας της Τσετσενίας - Ιτσκερίας⁷⁰. Το 2001, όμως, σύμφωνα με τις δηλώσεις του τότε υπουργού Άμυνας, Σεργκέι Ιβανόβ, οι εκπρόσωποι του κινήματος είχαν προτείνει στο Κρεμλίνο να ενώσουν τις δυνάμεις τους ενάντια στις Η.Π.Α., διπλωματική κίνηση η οποία δεν είχε την αναμενόμενη απήχηση⁷¹.

⁶⁷ Andrei Kazantsev, «Перспективы и сценарии развития ситуации в Афганистане: интересы России и Китая».

⁶⁸ *National Antiterrorism Committee of Russia*, «Unified federal list of organizations, including foreign and international, designated as terrorist by the courts of the Russian Federation», τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <http://en.nac.gov.ru/unified-federal-list-organizations-including-foreign-and-international-designated-terrorist-courts.html>.

⁶⁹ Ekaterina Stepanova, «Russia's Approach to Afghanistan Following the Taliban Takeover», *Ponars Eurasia*, 22 Νοεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.ponarseurasia.org/russias-approach-to-afghanistan-following-the-taliban-takeover/>.

⁷⁰ M.K. Bhadrakumar, «Central Asian steppes mutely watch Taliban's surge», *Indian Punchline*, 15 Αυγούστου 2019, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.indianpunchline.com/central-asian-steppes-mutely-watch-talibans-surge/>.

⁷¹ Anna Rynda και Petr Kozlov, «Признает ли Москва талибов? Главные вопросы к стратегии России в Афганистане», *BBC News*, 15 Αυγούστου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://www.bbc.com/russian/features-58247499>.

Η δημιουργία, στον βόρειο τομέα του Αφγανιστάν, στρατιωτικών οργανώσεων το 2010 προκάλεσε περαιτέρω ανησυχία όσον αφορά τα ζητήματα ασφάλειας, τόσο των χωρών της Κεντρικής Ασίας όσο και κατ' επέκταση της Ρωσίας. Ιδιαίτερα επικίνδυνη θεωρούνταν η εξάπλωση των μαχητών του «Ι.Κ.»(ISIS) από το αφγανικό τμήμα τους, το επονομαζόμενο «Ι.Κ του Χορασάν». Ήταν ευρέως γνωστό ότι σταδιακά εντάσσονταν σε αυτόκαι τρομοκρατικά στοιχεία από άλλες χώρες, όπως η Συρία και το Ιράκ⁷².

Εφαλτήριο στην οικοδόμηση των σχέσεων μεταξύ Μόσχας και Ταλιμπάν ήταν η αλλαγή στη στάση των τελευταίων απέναντι στους μαχητές του «Ι.Κ.» στα μέσα της δεκαετίας του 2010. Το 2015, ο ειδικός απεσταλμένος του Προέδρου της Ρωσίας στο Αφγανιστάν, Ζαμίρ Καμπούλοβ, αναφέρθηκε στα κοινά συμφέροντα της Ρωσίας και των Ταλιμπάν στον αγώνα κατά του «Ι.Κ.». Ο εκπρόσωπος Τύπου του Ρώσου Προέδρου, Ντμίτρι Πεσκόβ, από την πλευρά του, έχει εξηγήσει την αναγκαιότητα του να διατηρεί η Μόσχα επαφές με τους Ταλιμπάν, λόγω της τεταμένης κατάστασης στα σύνορα του Αφγανιστάν με το Τατζικιστάν⁷³. Οι σχέσεις Μόσχας-Ταλιμπάν πέρασαν στην επόμενη φάση, όταν οι εκπρόσωποι του κινήματος έλαβαν επίσημη πρόσκληση από την κυβέρνηση της Ρωσίας για να συμμετάσχουν στις λεγόμενες διαπραγματεύσεις για την περιφερειακή ασφάλεια και τον ενδοαφγανικό διάλογο που έλαβε χώρα στο πλαίσιο του Σχήματος της Μόσχας (Moscow Format)⁷⁴. Οι καρποί αυτών των συναντήσεων έγιναν ορατοί λίγο μετά, τον Αύγουστο του 2021, όταν οι Ταλιμπάν εκδιώξαν τη φιλοδυτική κυβέρνηση Γκανί και πήραν την εξουσία στα χέρια τους.

Πράγματι, παρατηρείται μια σταδιακή στροφή στις απόψεις των εκπροσώπων της ρωσικής κυβέρνησης απέναντι στο υπό εξέταση κίνημα. Αρκετοί αναλυτές συμφωνούν στο ότι η ρωσική ηγεσία θεωρεί τους σημερινούς μαχητές Ταλιμπάν πολύ διαφορετικούς από ό,τι ήταν 20 χρόνια πριν. Οι Ταλιμπάν στις μέρες μας δεν αποσκοπούν, κατά τη γνώμη των Ρώσων αναλυτών στη διεξαγωγή του παγκόσμιου τζιχάντ. Αυτό που τους

⁷² Stepanova, «Russia's Approach to Afghanistan Following the Taliban Takeover».

⁷³ Rynda Anna, Kozlov Petr, «Признает ли Москва талибов? Главные вопросы к стратегии России в Афганистане». *ό.π.*

⁷⁴ Στο πλαίσιο του οποίου το 2018, ένα χρόνο μετά την ίδρυσή του, διεξήχθησαν οι πρώτες διαπραγματεύσεις αντιπροσώπων του κινήματος Ταλιμπάν με εκπροσώπους της νόμιμης κυβέρνησης του Αφγανιστάν, παρουσία πολιτικών των άλλων δέκα χωρών (Ρωσία, Κίνα, Πακιστάν Ιράν, Ινδία, Καζακιστάν, Κιργιστάν, Τουρκμενιστάν, Ουζμπεκιστάν). *The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation*, «Foreign Minister Sergey Lavrov's remarks at the third meeting of the Moscow format consultations on Afghanistan», 20 Οκτωβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/1784125/?lang=en.

ενδιαφέρει είναι η εδραίωση ενός κράτους αποδεκτού από τη διεθνή κοινότητα και η επιβολή του νόμου της Σαρίας⁷⁵.

Ωστόσο, επισημαίνοντας την αστάθεια και τους προερχόμενους από αυτήν κινδύνους για τη διεθνή κοινότητα, κατά την διάρκεια της τρίτης συνάντησης του *Σχήματος της Μόσχας* (Moscow Format) για το Αφγανιστάν, που έλαβε χώρα στις 20 Οκτωβρίου του 2021, ο υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας, Σ. Λαβρόφ, ζήτησε από τους εκπροσώπους της νέας κυβέρνησης των Ταλιμπάν να μην επιτρέψουν τη χρήση της χώρας τους κατά των συμφερόντων τρίτων χωρών και ιδιαίτερα αυτών της Κεντρικής Ασίας. Συμπλήρωσε δε, ότι η Μόσχα σκοπεύει να εκμεταλλευτεί όλες τις δυνατότητες που παρέχονται στο πλαίσιο των διεθνών και περιφερειακών θεσμών, όπως του Ο.Η.Ε., του *Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης* (Ο.Σ.Σ.), και του *Οργανισμού της Συνθήκης Συλλογικής Ασφάλειας* (Ο.Σ.Σ.Α.), όπου τα μέρη έχουν δείξει ταύτιση απόψεων και πολιτικών. Τόνισε, επίσης, ότι στους Ο.Σ.Σ. και Ο.Σ.Σ.Α. υπάρχει ειδικός μηχανισμός που είχε δημιουργηθεί πριν από χρόνια με σκοπό την συνεργασία με το Αφγανιστάν και την εύρεση λύσεων για τη σταθερότητα στη χώρα⁷⁶.

Η παραμονή, αλλά κυρίως η αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων αξιολογείται από αναλυτές και υποδεικνύεται από την ηγεσία της Ρωσία ως η μεγαλύτερη αποτυχία των Η.Π.Α.⁷⁷. Όπως δήλωσε χαρακτηριστικά ο υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας, Σ. Λαβρόφ, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για το Αφγανιστάν στις 20 Οκτωβρίου του 2021, «οι δυνάμεις, η στρατιωτική παρουσία των οποίων επί 20 χρόνια προκάλεσε την καταστροφή, θα πρέπει να αναλάβουν το μεγαλύτερο μερίδιο στην παροχή βοήθειας για την ανοικοδόμηση της χώρας»⁷⁸. Τόνισε, επίσης, ότι η Ρωσία, σεβόμενη την κυριαρχία, την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα της χώρας, είναι έτοιμη να συνεργαστεί με τους Ταλιμπάν

---

⁷⁵ Ivan Safranchuk, «What's at Stake for Russia in a Taliban-led Afghanistan? | A cast Podcast», *Russia in Global Affairs*, 5 Οκτωβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://eng.globalaffairs.ru/articles/russia-afghanistan-acast/>.

⁷⁶ *The Ministry of Foreign Affairs of Russian Federation*, «Foreign Minister Sergey Lavrov's remarks at the third meeting of the Moscow format consultations on Afghanistan», 20 Οκτωβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021: https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/1784125/?lang=en.

⁷⁷ Kirill Krivosheev, «Унижение или мир. Что означает соглашение США с талибами», *Carnegie Moscow Center*, 2 Μαρτίου 2020, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://carnegie.ru/commentary/81185>.

⁷⁸ *The Ministry of Foreign Affairs of Russian Federation*, «Joint Statement of the Participants in the Moscow Format Consultations on Afghanistan», 20 Οκτωβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, https://archive.mid.ru/ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/4913908?.

ανεξάρτητα από την αναγνώρισή τους από τη διεθνή κοινότητα. Η απουσία των Η.Π.Α., για δεύτερη φορά, από τις συναντήσεις στο πλαίσιο του Σχήματος της Μόσχας έδωσε περαιτέρω κίνητρο και δυναμική στη διαδικασία της σταδιακής επανάκτησης του γοήτρου της Ρωσίας διεθνώς.

Λόγω του φόβου της Ρωσίας για τη δημιουργία ενός διπολικού κόσμου μεταξύ Η.Π.Α. και κάποιας ραγδαία αναδυόμενης δύναμης, όπως είναι σήμερα η Κίνα, η Μόσχα υποστηρίζει την πιο ανεξάρτητη δύναμη στο εσωτερικό του Αφγανιστάν⁷⁹. Αυτό αποτελεί σημαντικό βήμα στην οικοδόμηση ενός πολυπολικού κόσμου⁸⁰. Από τις δηλώσεις του Λαβρόφ διαφαίνεται η θέση της ρωσικής κυβέρνησης ως προς την επίσημη αναγνώριση του καθεστώτος Ταλιμπάν: «Η θετική έκβαση εξαρτάται από την τήρηση των υποσχέσεων από την πλευρά των εκπροσώπων του κινήματος και ιδιαίτερα όσον αφορά την καταπολέμηση των απειλών που προέρχονται από την επικράτεια της χώρας(εμπόριο ναρκωτικών, τρομοκρατία) αλλά και τη δημιουργία μίας κυβέρνησης συνασπισμού που θα εκπροσωπεί όλες τις εθνικές ομάδες της χώρας»⁸¹.

6. Η αποχώρηση των Αμερικανών από το Αφγανιστάν και η ευκαιρία άσκησης επιρροής εκ μέρους της Ρωσίας

Η σταδιακή αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων από την επικράτεια του Αφγανιστάν εκλήφθηκε από την ηγεσία της Ρωσία ως παράθυρο ευκαιρίας για την ανάκτηση της χαμένης, για μια εικοσαετία, σφαίρας επιρροής της στη χώρα. Κάτω από τις πιέσεις των ομάδων συμφερόντων για την επέκταση της σφαίρας επιρροής και τη βελτίωση της εικόνας της χώρας και, κατ' επέκταση, την εξασφάλιση της θέσης της Μεγάλης Δύναμης, η ρωσική ηγεσία φαίνεται να προετοιμάζε χρόνια το έδαφος για την επάνοδο της στο Αφγανιστάν. Ως εκ τούτου, η αλλαγή καθεστώτος στο Αφγανιστάν και η ανάληψη της εξουσίας από τις δυνάμεις των Ταλιμπάν αποτέλεσε για τη Ρωσία «σχετικά βολικό» γεγονός⁸².

---

⁷⁹ «Ο τρόπος με τον οποίο οι Ταλιμπάν διατήρησαν τις επαφές τους με τους ξένους μετά το άνοιγμα του γραφείου τους στη Ντόχα το 2013 προφανώς έρχεται σε αντίφαση με τον χαρακτηρισμό τους ως «μαριονετών» κάποιας ξένης δύναμης. Τελικά, οι Η.Π.Α. ξεκίνησαν τις απευθείας διαπραγματεύσεις μαζί τους, υπέγραψαν τη Συμφωνία το 2020, αποδεικνύοντας αποτελεσματικά τις υψηλού επιπέδου ικανότητές τους.» Safranchuk και Zhornist, «The Taliban Enigma and the Polycentric World».

⁸⁰ Safranchuk και Zhornist, «The Taliban Enigma and the Polycentric World».

⁸¹ TASS, «Лавров: решение о признании правительства талибов зависит от выполнения их обещаний», 31 Δεκεμβρίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 20 Δεκεμβρίου 2021, <https://tass.ru/politika/13340231>.

⁸² Stepanova, «Russia's Approach to Afghanistan Following the Taliban Takeover»

Η ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ Μόσχας και Ταλιμπάν αποσκοπεί στην ανάκτηση της χαμένης επιρροής της Ρωσίας στη χώρα και την απόκτηση συγκριτικού πλεονεκτήματος και λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας σε σχέση με τις άλλες Μεγάλες (Η.Π.Α.) και περιφερειακές Δυνάμεις (Κίνα, Ινδία) που επιδιώκουν την ηγεμονία στην περιοχή. Η εκμετάλλευση της αποχώρησης των αμερικανικών στρατευμάτων και η ανακατανομή ισχύος που προκαλείται από την παρουσία της Ρωσίας αποσκοπούν στην αναβάθμισή της σε Μεγάλη Δύναμη.

Η περιφερειακή σταθερότητα και η δυνατότητα άσκησης επιρροής στην περιοχή αποτελούν προτεραιότητα για τη Μόσχα. Συνεπώς, η προσέγγισή της σε σχέση με τη νέα κυβέρνηση των Ταλιμπάν εδράζεται σε δύο όρους: στη διαβεβαίωση ότι το κράτος υπό αυτό το καθεστώς είναι λειτουργικό και στη δραστική μείωση της βίας. Αυτοί οι όροι, με τη σειρά τους, ανήκουν στη συλλογιστική της Ρωσίας για τη δημιουργία μίας κυβέρνησης συνασπισμού, όπου δε θα αποκλειστεί καμία εθνοτική ομάδα της χώρας.

Η αλλαγή του καθεστώτος και η έλευση των Ταλιμπάν στην εξουσία φαίνεται να εξυπηρετούν τα εθνικά συμφέροντα της Ρωσίας και να τη φέρνουν πιο κοντά στον στόχο της ηγεμονίας στην περιοχή της Ευρασίας. Ο διπλωματικός διάλογος που δημιουργήθηκε εδώ και χρόνια μεταξύ των δύο μερών αποσκοπεί στη διευθέτηση των ζητημάτων ασφάλειας και στην αποκατάσταση του γοήτρου της χώρας ως σημαντικού διεθνή δρώντα.

Συμπεράσματα

Η εξωτερική πολιτική της Ρωσίας στο Αφγανιστάν αποτελεί συνάρτηση διαφόρων μεταβλητών που διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση προτεραιοτήτων ανά περιόδους. Η Μόσχα εκμεταλλεύτηκε απευθείας την ευκαιρία που παρουσιάστηκε με την αποχώρηση των Η.Π.Α. από το Αφγανιστάν έτσι ώστε να ενισχύσει τον ρόλο της ως περιφερειακού ηγεμόνα, εμποδίζοντας ταυτόχρονα την ηγεμόνευση από κάποια άλλη δύναμη στην περιοχή. Ανακτώντας την επιρροή της στην περιοχή, παρουσιάζεται στο διεθνές σύστημα ως ειρηνοποιός δύναμη και εγγυητής σταθερότητας στην περιφέρεια. Η υπόθεση εργασίας επιβεβαιώνεται, αποδεικνύοντας ότι οι μεσαίες και αναδυόμενες δυνάμεις του διεθνούς συστήματος εκμεταλλεύονται ή και προκαλούν την ανακατανομή της ισορροπίας ισχύος με απώτερο στόχο την αναβάθμισή τους σε περιφερειακή δύναμη. Η περαιτέρω έρευνα θα μπορούσε να αναδείξει την εξέλιξη στην συμπεριφορά των αναδυόμενων δυνάμεων, σύμφωνα με τις προτεραιότητες που θέτει η εκάστοτε κυβέρνηση, τις επιδιώξεις της αλλά και την εκμετάλλευση των

κενών εξουσίας που παρουσιάζονται κατά καιρούς στο άστατο διεθνές σύστημα.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Χειλά, Ειρήνη, *Διεθνής Κοινότητα και Εύθραυστα Κράτη. Διλήμματα της Διεθνούς Οργάνωσης*. Βάρη Αττικής: Εκδόσεις Ποιότητα, 2020.
- Barfield Thomas, *Afghanistan: Cultural and Political History*. Πρίνστον: Princeton University Press, 2010 .
- Baylis John, Steve Smith και Patricia Owens. *Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς πολιτικής: Μια εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις*. Μετάφραση από: Ελένη Ψευτελή και Ελένη Κοτσουφού. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο Α.Ε., 2013.
- Berls Robert E. Jr.. «Strengthening Russia's Influence in International Affairs, Part I: The Quest for Great Power Status», *The Nuclear Threat Initiative*, 13 Ιουλίου 2021, τελευταία πρόσβαση: 31 Μαρτίου 2023, [https://www.nti.org/analysis/articles/strengthening-russias-in-international-affairs-part-i-the-quest-for-great-power-status/](https://www.nti.org/analysis/articles/strengthening-russias-influence-in-international-affairs-part-i-the-quest-for-great-power-status/).
- Bowker Mike, *Russia, America and the Islamic world*. Hampshire: Ashgate Publishing Ltd., 2007.
- Boutros-Ghali Boutros. *An agenda for peace: preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping: report of the Secretary-General pursuant to the statement adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992*. UN Doc, H/47/277. Νέα Υόρκη: UN Department of Public Information, 1992. <https://digitallibrary.un.org/record/145749?ln=en>.
- Etzioni Amitai, «Sphere of Influence: A Reconceptualization», *The Fletcher School of Law and Diplomacy* 39, no. 2 (Καλοκαίρι 2015): 117-132.
- Fields Mark και Ramsha Ahmed. «A Review of the 2001 Bonn Conference and Application to the Road Ahead in Afghanistan», *Institute for National Strategic Studies*, Strategic Perspectives 8, (Νοέμβριος 2011).
- Government of the United States of America*, «Agreement for Bringing Peace to Afghanistan between the Islamic Emirate of Afghanistan which is not recognized by the United States as a state and is known as the Taliban and the United States of America», 29 Φεβρουαρίου 2020. Government of the United States of America. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement-For-Bringing-Peace-to-Afghanistan-02.29.20.pdf>
- Hast Susanna. *Beyond the Pejorative. Sphere of Influence in International Theory*, Ροβανιέμ: Lapland University Press 2012.
- Heywood Andrew. *Διεθνείς σχέσεις και πολιτική στην παγκόσμια εποχή*. Μετάφραση από Χρήστο Α. Φραγκονικολόπουλο και Φίλιππο Προέδρου. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, 2013.

- Kanet Roger και Rémi Piet. *Shifting Priorities in Russia's Foreign and Security Policy*. Farnham: Ashgate Publishing Ltd. 2014.
- Keal Paul. *Unspoken Rules and Superpower Dominance*, Λονδίνο: Palgrave Macmillan, 1983.
- Minkina Miroslaw. «Russia's return to the superpower status», *Security and Defence Quarterly* 26, no. 4 (Απρίλιος 2019): 34-50
- Rubin Barnett R.. *Afghanistan: What everyone needs to know*. Οξφόρδη: Oxford University Press, 2020.
- Rumer Eugene, Dmitri Trenin και Zhao Huasheng. *Central Asia: Views from Washington, Moscow, and Beijing.*, Νέα Υόρκη: M.E. Sharpe, 2007.
- Smith Hanna. «Putin's Third Term and Russia as a Great Power» στο *Eurasia 2.0: Russian Geopolitics in the Age of New Media*, επιμέλεια από Mikhail Suslov και Mark Bassin, 125-147. Lanham: Rowman and Littlefield Publishing Group. 2016.
- Smith Hanna. «Statecraft and Post-Imperial Attractiveness: Eurasian Integration and Russia as a Great Power», *Problems of Post-Communism* 63, no. 2 (Μάιος 2016): 171-182.
- Tsygankov Andrei. *Russia's Foreign Policy: Change and Continuity in National Identity*. Lanham: Roman and Littlefield, 2016.
- Tsygankov Andrei. *Routledge Handbook of Russian Foreign Policy*. Λονδίνο, Νέα Υόρκη: Taylor & Francis Ltd, 2018.
- Wilson Jeanne L.. «The Russian Pursuit of Regional Hegemony», *Rising Powers Quarterly* 2, no. 1 (2017): 7-25.

* * * * *

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Εργαστήριο Τουρκικών και Ευρασιατικών Μελετών
Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών

Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

Ανδρούτσου 150, Τ.Κ. 185 34, Πειραιάς

E-mail : etem.des@gmail.com, etem@unipi.gr

<http://etem.unipi.gr>

ISSN : 2585-3732